

แผนการใช้ที่ดินตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สถานีพัฒนาที่ดินพระนครศรีอยุธยา สำนักงานพัฒนาที่ดิน เขต1
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 2562

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1-1
1.1 หลักการและเหตุผล	1-1
1.2 วัตถุประสงค์	1-1
1.3 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-1
1.4 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-1
1.5 นิยามศัพท์	1-4
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	2-1
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-1
2.3 ประวัติและเอกลักษณ์ความเป็นมาของหมู่บ้าน/การตั้งถิ่นฐาน	2-3
2.4 สภาพภูมิประเทศ	2-3
2.5 สภาพภูมิอากาศ	2-4
2.6 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-8
2.7 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-11
บทที่ 3 ทรัพยากรธรรมชาติในตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช	
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	3-1
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-1
3.3 ทรัพยากรดิน	3-1
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน	4-1
4.1 หลักการ	4-1
4.2 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.3 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-8
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	5-1
5.1 ทรัพยากรดิน	5-1
5.2 ประเภทการใช้ที่ดิน	5-1
5.3 ผลการประเมินคุณภาพที่ดิน	5-1

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	6-1
6.1 ปรัชญาในการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบล	6-1
6.2 นโยบายแห่งรัฐ ในการกำหนดแผนการใช้ที่ดินตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราชจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	6-1
6.3 แผนการใช้ที่ดิน	6-3
6.4 ระบบการปลูกพืชตามแผนการใช้ที่ดิน	6-14
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช	7-1
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 ตัวชี้วัด	7-1
เอกสารอ้างอิง	อ-1

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศ อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี (ปี พ.ศ.2561)	2-6
ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดินตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราชจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	2-9
ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรในพื้นที่เทศบาลตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปี 2562	2-11
ตารางที่ 2-4 สภาพสังคมในพื้นที่เทศบาลตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปี 2562	2-12
ตารางที่ 2-5 การถือครองที่ดินตำบลโรงช้าง	2-13
ตารางที่ 2-6 รายได้เฉลี่ยครัวเรือน เทศบาลตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปี 2561	2-16
ตารางที่ 2-7 รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน เทศบาลตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปี 2562	2-17
ตารางที่ 2-8 ต้นทุน ผลตอบแทน การผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ในพื้นที่เทศบาลตำบลโรงช้าง ปี 2562	2-18
ตารางที่ 3-1 แหล่งน้ำต่างๆ	3-1
ตารางที่ 3-2 หน่วยแผนที่ดิน ตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	3-3
ตารางที่ 3-3 สมบัติดิน ตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	3-4
ตารางที่ 4-1 จุดเก็บตัวอย่างดินของเกษตรกรตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	4-6
ตารางที่ 4-2 ระบบการปลูกพืช ตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	4-9
ตารางที่ 5-1 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	5-4
ตารางที่ 6-1 นโยบายแห่งรัฐที่เกี่ยวข้องกับแผนการใช้ที่ดิน ตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	5-4
ตารางที่ 6-2 เขตการใช้ที่ดิน	6-12

สารบัญตาราง(ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 6-3 การเปรียบเทียบระบบการปลูกพืชก่อนและหลังมีแผนการใช้ที่ดิน	6-14
ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการ ในปีงบประมาณ 2563	7-2
ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินและหน่วยงานที่สนับสนุน ในเขตการใช้ที่ดินปี 2563	7-6
ตารางที่ 7-3 เป้าหมายการดำเนินงาน และงบประมาณโครงการนำร่อง ตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราชแผน 4 ปี (ปี 2563-2566) หน่วยงานสถานีพัฒนาที่ดินพระนครศรีอยุธยา	7-9

สารบัญรูป

	หน้า
รูปที่ 2-1 แผนที่ตั้งและอาณาเขต ตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	2-2
รูปที่ 2-2 สภาพภูมิประเทศตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	2-4
รูปที่ 2-3 แผนที่เส้นชั้นน้ำฝน ตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	2-7
รูปที่ 2-4 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดลพบุรี พ.ศ. 2549-2560	2-8
รูปที่ 2-5 แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	2-10
รูปที่ 2-6 แผนที่สำมะโนที่ดินตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	2-14
รูปที่ 2-7 การประกอบอาชีพของประชากร	2-15
รูปที่ 3-1 ภูมิประเทศและชุดดิน ตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	3-2
รูปที่ 3-2 ทรัพยากรดิน ตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	3-5
รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	4-3
รูปที่ 6-1 แผนที่เขตการใช้ที่ดิน ตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	6-13

บทที่ 1

บทนำ

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72(1) ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินของประเทศไทยให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน ต่อมาได้มีประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องการประกาศแผนการปฏิรูปประเทศ ลงวันที่ 6 เมษายน 2561 มีแผนการปฏิรูปด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งกำหนดให้มีการจัดทำแผนการใช้ที่ดินของชาติ ทั้งระบบให้สอดคล้องและเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ปรับปรุงแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล จำนวน 7,255 ตำบล ให้แล้วเสร็จภายในปี 2565 ตลอดจนนำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลไปสู่การปฏิบัติเพื่อเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องการประกาศแผนปฏิรูปประเทศดังกล่าวข้างต้น สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จึงได้จัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์

เพื่อให้การใช้ที่ดินระดับตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่และเป็นไปอย่างยั่งยืน

1.3 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

13.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2562 – 30 กันยายน 2566

13.2 สถานที่ ตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1.4 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.4.1 ทบทวนเอกสารเพื่อรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิ ที่จะนำมาวิเคราะห์และใช้ในการกำหนดเขตการใช้ที่ดิน ดังนี้

(1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน คุณภาพน้ำ ภัยธรรมชาติ ฯลฯ

(2) ด้านเศรษฐกิจสังคม ได้แก่การถือครอง การใช้ที่ดิน พืชหลักหรือพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจในการกำหนดเขตการใช้ที่ดิน ตลาดสินค้าเกษตร รายได้ รายจ่าย ประชากร โครงสร้างประชากร การศึกษา ฯลฯ

(3) นโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ แผนพัฒนาเศรษฐกิจชายแดน แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนา 3 ปี ของเทศบาลตำบลหรือแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล (ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ดำเนินการ)

1.4.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเกษตรกร ในตำบล

1.4.3 สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการจัดทำ PRA ร่วมกับสภาพการใช้ที่ดิน การถือครอง ที่ดินรายแปลงจากแผนที่สำมะโนที่ดิน หรือ แผนที่ภาษีที่ดินในปัจจุบัน ผลจากการประเมินคุณภาพ ที่ดิน และกิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดิน (ตามอำนาจหน้าที่ของกรมฯ)

1.4.5 สรุปรวบรวมข้อมูลทั้ง ภายภาพ เศรษฐกิจและสังคม ในพื้นที่ตำบลที่ดำเนินการเพิ่มเติม ตามประเด็นปัญหาและความต้องการจาก PRA ให้ละเอียดยิ่งขึ้น โดยการสัมภาษณ์เกษตรกรเป็น รายบุคคล

1.4.6 กำหนด(ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.4.7 รับฟังความเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อร่างแผนการใช้ที่ดิน

1.4.8 ปรับปรุงแผนการใช้ที่ดิน

1.4.9 นำแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ เป้าหมายที่สำคัญ คือ

(1) การที่องค์การบริหารส่วนตำบล หรือ เทศบาลตำบล นำแผนการใช้ที่ดินที่มี กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดิน เข้าไปบรรจุในแผน 3 ปี โดยองค์การบริหารส่วนตำบล หรือ เทศบาล ตำบล มีมติรับรอง ซึ่งอาจมีการตั้งงบประมาณของเทศบาลตำบล หรือองค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการ เช่น งบประมาณลี้ดพันธุ์พืชคลุมดิน ซึ่งปลูกโดยเกษตรกรในพื้นที่ตำบลนั้น เป็นต้น

(2) กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินตามอำนาจหน้าที่ระบุไว้ในกฎหมาย (มาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551) มีการปฏิบัติในเขตการใช้ที่ดินที่กำหนดในแผนการใช้ ที่ดินเขตต่างๆ โดยมีงบประมาณดำเนินการในแต่ละปี

(3) กิจกรรมของส่วนราชการต่างๆ ที่จะสนับสนุนความต้องการของเกษตรกรและ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การผลิตพันธุ์ข้าว การขุดเจาะบ่อบาดาล เป็นต้น

1.5 นิยามศัพท์

1.5.1 ที่ดิน (Land)

“ที่ดิน” หมายความว่า พื้นที่ดินทั่วไปและให้ความหมายรวมถึง ภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บางลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และที่ชายทะเลด้วย (มาตรา 4 ประมวลกฎหมายที่ดิน)

“ที่ดิน” ในทางวิชาการด้านทรัพยากรที่ดิน หมายถึง “ชีวมณฑลบนพื้นผิวโลก ประกอบด้วย ชั้นบรรยากาศ ชั้นดิน ชั้นหิน ลักษณะความลาดเทของพื้นที่ ลักษณะทางอุทกศาสตร์ พืช สัตว์ และผลที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน” (FAO, 1993)

“ที่ดิน” หมายถึง พื้นที่หนึ่งๆที่อยู่บนผิวโลก ประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญ คือ สภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพและชีวภาพซึ่งมีอิทธิพลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดิน ดังนั้นที่ดินจึงไม่ได้หมายถึงดินเพียงอย่างเดียวแต่จะหมายรวมถึงลักษณะภูมิสัณฐาน (landforms) ภูมิอากาศ (climate) อุทกวิทยา (hydrology) พืชพรรณ (vegetation) และสัตว์ (fauna) ซึ่งการปรับปรุงที่ดิน (land improvement) ได้แก่ การทำขั้นบันไดและการระบายน้ำ เป็นต้น (FAO, 1993)

1.5.2 ดิน (Soil)

“ดิน” หมายความว่ารวมถึง หิน กรวด หาย แร่ธาตุ น้ำ และอินทรีย์วัตถุต่างๆ ที่เจือปนกับเนื้อดินด้วย (มาตรา 4 พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551)

“ดิน” ในทางวิชาการด้านทรัพยากรที่ดิน หมายถึงเทวดุลธรรมชาติ ซึ่งเกิดขึ้นบนพื้นผิวโลกเป็นวัตถุที่คำนวณการเจริญเติบโต และการทรงตัวของต้นไม้ ประกอบด้วยแร่ธาตุ และอินทรีย์วัตถุต่างๆ มีลักษณะชั้นแตกต่างกัน แต่ละชั้นที่อยู่ต่อเนื่องกันจะมีแนวสัมพันธ์ซึ่งกันและกันตามขอบวนการกำเนิดดิน ที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระทำร่วมกันของภูมิอากาศ พืชพรรณ วัตถุต้นกำเนิดดิน ระยะเวลา และความแตกต่างระดับของพื้นที่ในบริเวณนั้น (FAO 1974: 39-40)

“ดิน” อินทรีย์วัตถุและอนินทรีย์วัตถุที่ไม่จับตัวแข็งเป็นหินซึ่งปกคลุมพื้นผิวโลก ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยด้านการกำเนิดและสภาพแวดล้อม ได้แก่ ภูมิอากาศ สิ่งมีชีวิต (พืชและสัตว์) สภาพภูมิประเทศ วัตถุต้นกำเนิด และระยะเวลา ความเหมาะสมต่อการผลิตพืชของดินแตกต่างกันเนื่องจากลักษณะและสมบัติทางกายภาพ เคมี ชีวภาพ ละสัณฐาน (คณะกรรมการจัดทำพินทุกรรมปฐพีวิทยา, 2551)

1.5.3 การใช้ที่ดิน

“การใช้ที่ดิน” หมายถึง การจัดการที่ดินตามที่มนุษย์ต้องการ ซึ่งรวมทั้งการใช้ที่ดินในชนบท เขตชานเมือง และเขตอุตสาหกรรม เป็นต้น (FAO, 1993)

“การใช้ที่ดิน” หมายถึง ผลของความพยายามของมนุษย์ ในการดำเนินการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพพื้นที่ของทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อสนองความต้องการของตนเอง (Vink, 1975)

1.5.4 การวางแผนการใช้ที่ดิน

“การวางนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน” หมายความว่า การวางนโยบายและแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับสภาพของดิน และสอดคล้องกับประเภทของที่ดินที่ได้จำแนกไว้

ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) ได้ให้ความหมายของการวางแผนการใช้ที่ดินว่าเป็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลง ที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาใช้ประโยชน์จากทรัพยากร เป็นการกำหนดทิศทางของการลงทุน แนวทางของการพัฒนาเทคโนโลยี และเป็นการเปลี่ยนแปลงของหน่วยงานต่างๆ ให้ดำเนินการอยู่ในภาพรวมเดียวกัน และเป็นการเพิ่มศักยภาพทั้งในปัจจุบันและในอนาคตเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ (NRC, 1975 และ ADB, 2012)

1.5.5 “เศรษฐกิจที่ดิน” หมายความว่า ภาวะความสัมพันธ์ระหว่างประชากรกับที่ดินทางด้านเศรษฐกิจ

1.5.6 “เกษตรกรรม” หมายความว่า การทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงสัตว์น้ำ และกิจกรรมอื่นตามที่รัฐมนตรีว่ากระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

1.5.7 “การชะล้างพังทลายของดิน” หมายความว่า ปรากฏการณ์ซึ่งที่ดินถูกชะล้างกัดเซาะพังทลายด้วยพลังงานที่เกิดจากน้ำ ลม หรือโดยเหตุอื่นใดให้เกิดการเสื่อมโทรม สูญเสียเนื้อดิน หรือ ความอุดมสมบูรณ์ของดิน

1.5.8 “การอนุรักษ์ดินและน้ำ” หมายความว่า การกระทำใดๆ ที่มุ่งให้เกิดการระวัง ป้องกันรักษาดินและที่ดิน ไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรม สูญเสีย รวมถึงการรักษา ปรับปรุง ความอุดมสมบูรณ์ของดิน และการรักษาน้ำในดินหรือบนผิวดินให้คงอยู่เพื่อรักษาคุณธรรมชาติให้เหมาะสมในการประโยชน์ที่ดินในการเกษตรกรรม

บทที่ 2

ข้อมูลทั่วไป

บทที่ 2

ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลโรงช้าง ตั้งอยู่บริเวณทิศเหนือของอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีพื้นที่ มีอาณาเขตติดต่อดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลสำพะเนียง อำเภอบ้านแพรก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลกระทุ่ม อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลบางนา อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลบ้านขวาง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

(เทศบาลตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2561)

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลโรงช้างแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 4 หมู่บ้าน ดังนี้

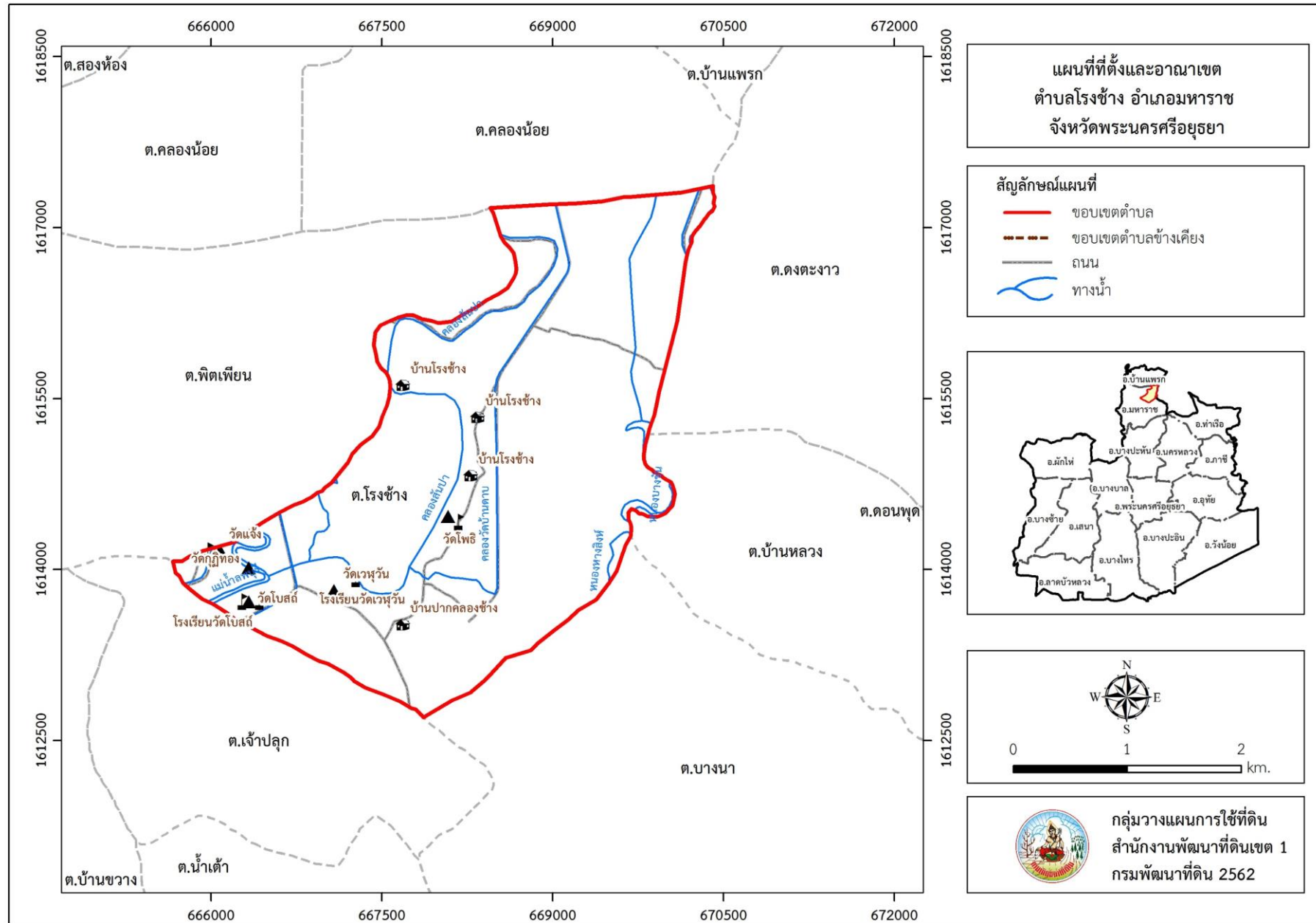
หมู่ที่ 1 ชุมชนบ้านโรงช้าง

หมู่ที่ 2 ชุมชนบ้านโรงช้าง

หมู่ที่ 3 ชุมชนบ้านหัวไชด์

หมู่ที่ 4 ชุมชนตำบลโรงช้าง

(เทศบาลตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2561)

รูปที่ 2-1 แผนที่ตั้งและอาณาเขต ตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.3 ประวัติและเอกลักษณ์ความเป็นมาของหมู่บ้าน/การตั้งถิ่นฐาน

ตำบลโรงช้าง ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอมหาราช ห่างจากที่ว่าการอำเภอ ประมาณ 13 กม. แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 4 หมู่ ที่ตำบลนี้ได้ชื่อว่าตำบลโรงช้าง สันนิษฐานว่าเป็นสถานที่เลี้ยงช้างหลวงในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี สถานที่ในหมู่บ้านที่เกี่ยวข้องพอจะอ้างอิงได้ ดังนี้ 1.บ้านโคกช้าง คือ โรงพักช้าง 2.คลองโรงช้าง อยู่ในเขตหมู่ที่ 1 3.สถานที่เลี้ยงช้าง อยู่บริเวณ หมู่ที่ 4 สถานที่สำคัญของตำบล เทศบาลตำบลโรงช้าง เดิมมีฐานะเป็นสุขาภิบาลโรงช้าง ซึ่งได้จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสุขาภิบาลพ.ศ.๒๔๙๕ ต่อมาได้รับการเปลี่ยนฐานะจากสุขาภิบาลเป็น เทศบาล ตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะจากสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ.๒๕๔๒ ตั้งแต่วันที่ ๒๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๒

วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นที่สำคัญ คือ

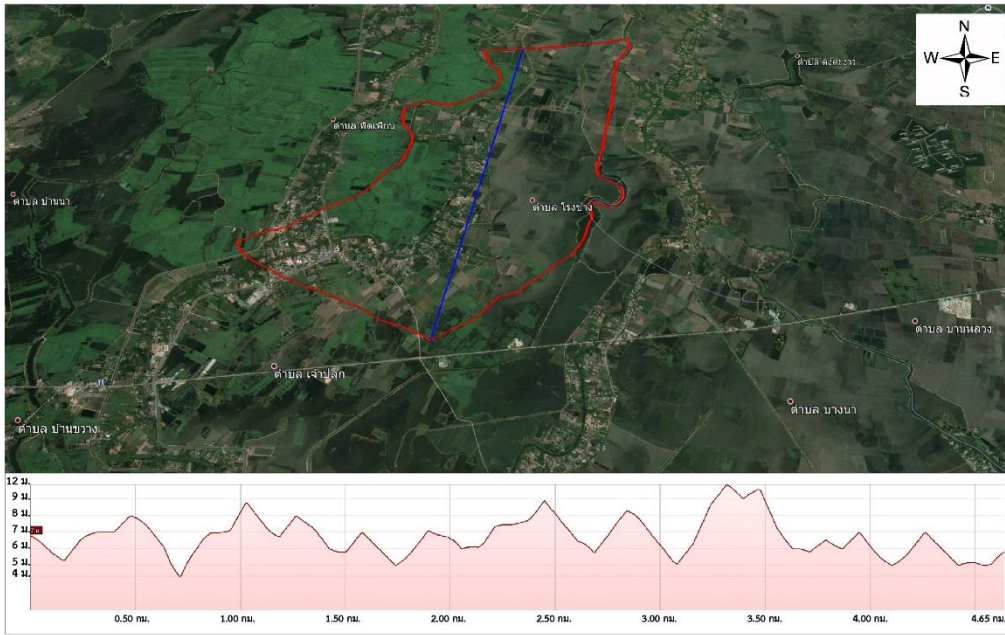
- ประเพณีวันขึ้นปีใหม่ ในวันที่ 1 มกราคมของทุกปี โดยมีพิธีร่วมทำบุญตักบาตร
- วันเด็กแห่งชาติ ซึ่งจัดขึ้นในเดือนมกราคมของทุกปีโดยจัดกิจกรรมนันทนาการ และกิจกรรมส่งเสริมด้านการศึกษาให้กับเด็กในเขตเทศบาลตำบลโรงช้างและบริเวณใกล้เคียง
- ประเพณีวันสงกรานต์ ซึ่งจัดขึ้นในระหว่างวันที่ 12 – 16 เมษายนของทุกปี โดยมีพิธีร่วมทำบุญตักบาตร สรงน้ำพระ รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ และมอบของขวัญ
- ประเพณีหล่อเทียนพรรษา ซึ่งจัดขึ้นในเดือนกรกฎาคมของทุกปี โดยจัดพิธีหล่อเทียนพรรษา และถวายเทียนจำนำพรรษาให้กับวัดในเขตเทศบาลตำบลโรงช้าง
- ประเพณีวันลอยกระทง ซึ่งจัดขึ้นในเดือนพฤศจิกายนของทุกปี โดยจัดให้มีการประกวดและกิจกรรมเกี่ยวกับวันลอยกระทง
- การจัดงานวันพ่อแห่งชาติซึ่งจัดขึ้นในวันที่ 5 ธันวาคมของทุกปี โดยจะมีพิธีจุดเทียนชัยถวายพระพรของข้าราชการ พ่อค้า ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโรงช้าง

ผลิตภัณฑ์โอท็อป

สินค้าโอท็อปตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ส่วนใหญ่เป็นผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานและการแปรรูปกล้วยอบน้ำผึ้ง (ไทยตำบลต่อทคอม,2558:1)

2.4 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะทั่วไปเป็นที่ราบลุ่ม สูงกว่าระดับน้ำทะเล 4-12 เมตร มีแม่น้ำลพบุรีไหลผ่านกลางพื้นที่จากด้านเหนือของชุมชนไปทางภาคตะวันตกเฉียงใต้ โดยมีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3196 ขนานอยู่ทางฝั่งตะวันออก และมีคลองชลประทานอยู่ทางด้านฝั่งตะวันตก ดังรายละเอียดในรูปที่ 2-2

รูปที่ 2-2 สภาพภูมิประเทศตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.5 สภาพภูมิอากาศ

จังหวัดพระนครศรีอยุธยาอยู่ภายใต้อิทธิพลของมรสุม 2 ชนิด คือ 1) มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งพัดจากทิศตะวันออกเฉียงเหนือปกคลุมในช่วงฤดูหนาว ทำให้บริเวณจังหวัดพระนครศรีอยุธยาประสบกับสภาวะอากาศหนาวเย็นและแห้งแล้ง 2) มรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งพัดจากทิศตะวันตกเฉียงใต้ปกคลุมในช่วงฤดูฝนทำให้อากาศชุ่มชื้น และมีฝนตก

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นฤดูมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ บริเวณความกดอากาศสูงจากประเทศจีน ซึ่งมีคุณสมบัติเย็นและแห้ง จะแผ่ลงมาปกคลุมประเทศไทยในช่วงนี้ แต่เนื่องจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยาอยู่ในภาคกลาง อิทธิพลของบริเวณความกดอากาศสูงจากประเทศจีนที่แผ่ลงมาปกคลุมในช่วงฤดูหนาวจะช้ากว่าภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้อากาศหนาวเย็นช้ากว่าสองภาคดังกล่าว โดยเริ่มมีอากาศหนาวเย็นประมาณกลางเดือนพฤศจิกายนเป็นต้นไป ฤดูร้อน เริ่มเมื่อมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือสิ้นสุดลง คือประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม ใน ระยะเวลาจะมีหย่อมความกดอากาศต่ำเนื่องจากความร้อนปกคลุมประเทศไทยตอนบน ประกอบกับลมที่พัดปกคลุมประเทศไทย ในช่วงนี้เป็นลมฝ่ายใต้ ทำให้มีอากาศร้อนอบอ้าวทั่วไป โดยมีอากาศร้อนจัดอยู่ในเดือนเมษายน ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม ซึ่งเป็นช่วงที่มรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดปกคลุมประเทศไทย ร่องความกดอากาศต่ำที่พัดผ่านบริเวณภาคใต้ของประเทศไทย จะเลื่อนขึ้นมาพัดผ่านบริเวณภาคกลาง และภาคเหนือเป็นลำดับ ในระยะนี้ทำให้มีฝนตกชุกขึ้นตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมเป็นต้นไป โดยเดือนกันยายนเป็นเดือนที่มีฝนตกชุกที่สุดในรอบปีและในช่วงที่มีความชื้นสูง

อุณหภูมิเฉลี่ยทั้งปี 28.4 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ยอยู่ที่ 24.3 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ยอยู่ที่ 34.0 องศาเซลเซียส เดือนเมษายนเป็นเดือนที่มีอากาศร้อนจัดในรอบปี โดยอุณหภูมิสูงที่สุดที่เคยตรวจวัดได้อยู่ที่ 36.7 องศาเซลเซียส ส่วนฤดูหนาวอากาศจะหนาวที่สุดในช่วงเดือนธันวาคมและมกราคม อุณหภูมิต่ำที่สุดวัดได้อยู่ที่ 21.4 องศาเซลเซียส

การวิเคราะห์ช่วงฤดูเพาะปลูก ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาช่วงที่เหมาะสมในการปลูกพืช โดยใช้ข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณน้ำฝนรายเดือนเฉลี่ย และค่าศักยภาพการคายระเหยน้ำของพืชรายเดือนเฉลี่ย (Evapotranspiration: ETo) (ซึ่งคำนวณโดยใช้โปรแกรม Cropwat for windows Version 8) โดยพิจารณาจากช่วงระยะเวลาที่เส้นน้ำฝนอยู่เหนือเส้น 0.5 ETo พบว่า ช่วงปลายเดือนเมษายนถึงเดือนพฤศจิกายนเป็นช่วงที่มีปริมาณน้ำฝนอยู่ในระดับที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชและช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนเมษายน เป็นช่วงที่ขาดน้ำไม่เหมาะสมต่อการเพาะปลูก แต่ในสภาพพื้นที่จริงกลับพบว่า ช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมกราคม เกษตรกรมักประสบปัญหาสภาวะน้ำท่วมขังอยู่เป็นเวลา 2-4 เดือน จากปริมาณน้ำที่สะสมและไหลมาจากทางภาคเหนือของประเทศเป็นประจำ และช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงต้นเดือนพฤษภาคม เกษตรกรจะขาดน้ำใช้ในการทำการเกษตร เพื่อจะหาช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมในการปลูกพืชของตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จะสามารถสรุปได้ ดังนี้

1) ช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมในการเพาะปลูกจะอยู่ในช่วงปลายเดือนเมษายนถึงเดือนพฤศจิกายน เนื่องจากมีปริมาณน้ำที่เหมาะสมและเพียงพอต่อการเพาะปลูกดินมีความชื้นอยู่เพียงพอสำหรับปลูกพืช หลังจากปริมาณน้ำในทุ่งที่ลดระดับลงและปริมาณฝนที่ตกลงมาเพิ่มเติมในพื้นที่ มีการปลูกข้าวไม่ไผ่ต่อช่วงแสง พันธุ์ กข. และข้าวพันธุ์พื้นเมืองข้าวหอมทุ่ง ในพื้นที่ที่เป็นพื้นที่นา ปลูกพืชผัก และพืชไร่ ในพื้นที่ที่เป็นที่ริมคลองธรรมชาติ และบริเวณที่อยู่อาศัย เกษตรกรควรมีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมในแต่ละพื้นที่เพื่อป้องกันการเสียหายจากน้ำในช่วงฤดูน้ำหลาก

2) ช่วงเวลาที่ไม่เหมาะสมต่อการเพาะปลูก แบ่งเป็นช่วงที่ขาดน้ำและช่วงที่มีน้ำท่วมขังในพื้นที่ โดยช่วงที่ขาดน้ำนั้นจะมีปริมาณน้ำฝนหรือการกระจายตัวของฝนไม่เพียงพอต่อการเพาะปลูกพืช ซึ่งจะอยู่ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงต้นเดือนพฤษภาคมของทุกปี ในช่วงเวลาดังกล่าวอาจมีการใช้น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติหรือระบบชลประทานในการเพาะปลูกได้ และในช่วงที่น้ำท่วมขังในพื้นที่จะอยู่ในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมกราคมของทุกปี ในช่วงเวลาดังกล่าวเกษตรกรมีการใช้ประโยชน์ที่ดินในการเพาะปลูกข้าวพันธุ์พื้นเมืองข้าวหอมทุ่งในพื้นที่น้ำท่วมขัง เพื่อลดการเสียหายของผลผลิตจากภavnน้ำท่วมและเก็บเกี่ยวผลผลิตหลังจากน้ำลด

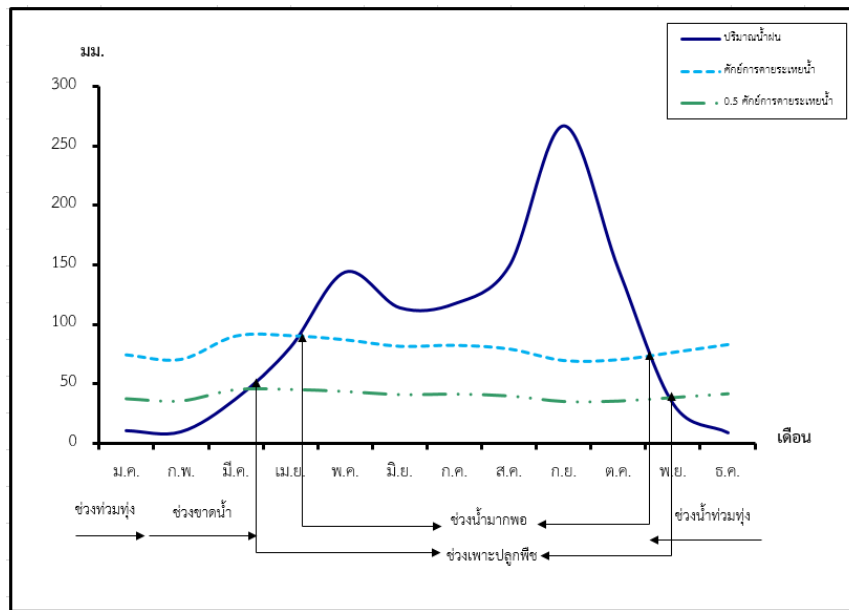
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศ อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

เดือน	ปริมาณ น้ำฝน (มม.)	น้ำฝนที่ใช้ ประโยชน์ (มม.)	อุณหภูมิ สูงสุด (°ซ)	อุณหภูมิ มีต่ำสุด (°ซ)	อุณหภูมิ เฉลี่ย (°ซ)	ความชื้น สัมพัทธ์ (%)	ศักยภาพ คาย ระเหย น้ำ ¹ (มม.)	0.5 ศักย์ การคาย ระเหยน้ำ ¹ (มม.)
ม.ค.	10.2	10.0	32.8	21.6	26.6	63.0	74.4	37.2
ก.พ.	9.2	9.1	34.4	23.2	28.1	65.0	70.6	35.3
มี.ค.	36.9	34.7	35.8	25.0	29.6	67.0	90.2	45.1
เม.ย.	80.4	70.1	36.7	25.9	30.5	69.0	90.6	45.3
พ.ค.	144.0	110.8	35.6	25.9	29.9	74.0	87.1	43.55
มิ.ย.	113.9	93.1	34.5	25.5	29.2	76.0	81.6	40.8
ก.ค.	117.3	95.3	33.8	25.2	28.7	77.0	82.5	41.25
ส.ค.	149.0	113.5	33.5	25.1	28.5	78.0	79.4	39.7
ก.ย.	267.5	151.8	33.0	24.9	28.1	82.0	69.6	34.8
ต.ค.	146.1	111.9	32.8	24.6	28.1	77.0	70.4	35.2
พ.ย.	32.5	30.8	32.7	23.2	27.5	67.0	76.5	38.25
ธ.ค.	8.4	8.3	32.0	21.4	26.3	61.0	83.1	41.55
รวม	1,115.4	839.4	-	-	-	856.0	955.9	477.95
เฉลี่ย	-	-	34.0	24.3	28.4	71.3	79.7	39.85

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา (2561)

หมายเหตุ : จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

รูปที่ 2-3 แผนที่เส้นชั้นน้ำฝน ตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

รูปที่ 2-4 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดลพบุรี พ.ศ. 2549-2560

หมายเหตุ : จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

2.6 สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินในปัจจุบัน

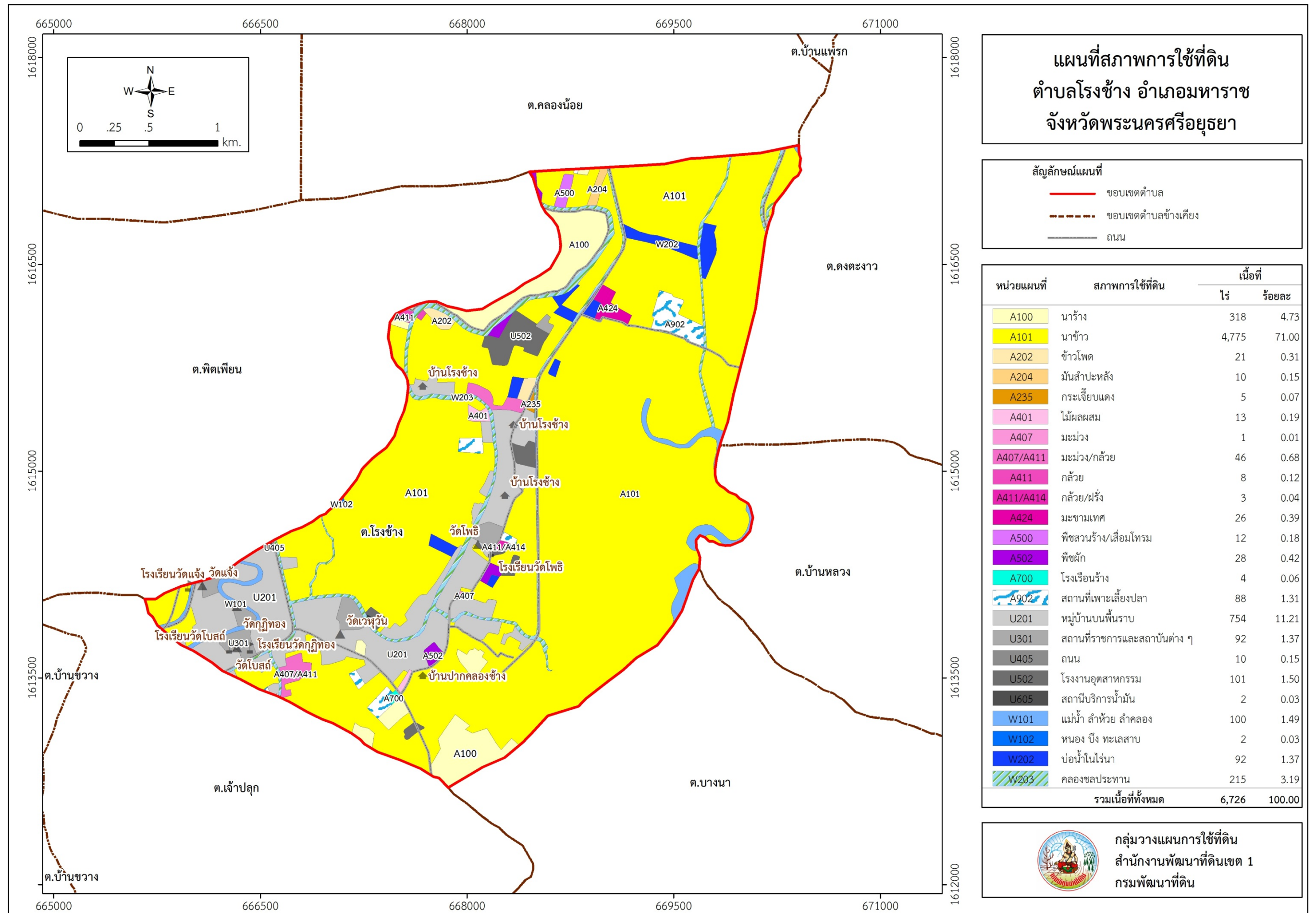
สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน ตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน สำนักงานพัฒนาที่ดิน เขต 1 ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่างๆ ดังนี้

- (1) พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 959 ไร่ หรือร้อยละ 14.26 ของพื้นที่ตำบล
- (2) พื้นที่เกษตรกรรม มีเนื้อที่ 5,358 ไร่ หรือร้อยละ 79.65 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วยการใช้ประโยชน์ที่ดินตามเกษตรกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้ คือ
  - (2.1) นาข้าว นาร้าง มีเนื้อที่ 5,093 ไร่ หรือร้อยละ 75.76 ของพื้นที่ตำบล
  - (2.2) พืชไร่ มีเนื้อที่ 36 ไร่ หรือร้อยละ 0.25 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ข้าวโพด มันสำปะหลัง กระเจี๊ยบแดง
  - (2.3) ไม้ผล มีเนื้อที่ 97 ไร่ หรือร้อยละ 1.43 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ไม้ผลผสม มะม่วง กล้วย/ฝรั่ง มะขามเทศ
  - (2.4) พืชสวนร้าง/เสื่อมโทรม พืชผัก มีเนื้อที่ 12 ไร่ หรือร้อยละ 0.18 ของพื้นที่ตำบล
  - (2.5) โรงเรือนร้าง มีเนื้อที่ 4 ไร่ หรือร้อยละ 0.06 ของพื้นที่ตำบล
  - (2.6) สถานที่เพาะเลี้ยงปลา มีเนื้อที่ 88 ไร่ หรือร้อยละ 1.31 ของพื้นที่ตำบล
- (3) พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 409 ไร่ หรือร้อยละ 6.09 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย แม่น้ำธรรมชาติ หนองน้ำ และคลองชลประทาน

ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-2 และรูปที่ 2-5

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดินตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

หน่วยแผนที่	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	959	14.26
A	พื้นที่เกษตรกรรม	5,358	79.66
A100	นาร้าง	318	4.73
A101	นาข้าว	4,775	71.00
A202	ข้าวโพด	21	0.31
A204	มันสำปะหลัง	10	0.15
A235	กระเจียวแดง	5	0.07
A401	ไม้ผลผสม	13	0.19
A407	มะม่วง	1	0.01
A407/A411	มะม่วง/กล้วย	46	0.68
A411	กล้วย	8	0.12
A411/A414	กล้วย/ฝรั่ง	3	0.04
A424	มะขามเทศ	26	0.39
A500	พืชสวนร้าง/เสื่อมโทรม	12	0.18
A502	พืชผัก	28	0.42
A700	โรงเรือนร้าง	4	0.06
A902	สถานที่เพาะเลี้ยงปลา	88	1.31
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	409	6.08
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	100	1.49
W102	หนอง บึง ทะเลสาบ	2	0.03
W202	บ่อน้ำในไร่นา	92	1.37
W203	คลองชลประทาน	215	3.19
รวมเนื้อที่ทั้งหมด		6,726	100.00

รูปที่ 2-5 สภาพการใช้ที่ดินตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.7 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.7.1) สภาพสังคมโดยทั่วไป

(1) ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎรของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ปี 2562 (ข้อมูล ณ สิงหาคม 2562) พบว่า ประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เทศบาลตำบลโรงช้าง มีประชากร 1,197 คน จำนวน 675 หลังคาเรือน ประกอบอาชีพเกษตรกรจำนวน 242 หลังคาเรือน ไม่ได้ประกอบอาชีพเกษตรกรจำนวน 215 หรือคิดเป็นร้อยละ 36.83% และ 63.17% ตามลำดับ โดยมีการใช้ประโยชน์ที่ดินทางการเกษตรเฉลี่ย 69.58 ไร่ต่อครัวเรือน (ตารางที่ 2-3 และรูปที่ 2-6)

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรในพื้นที่เทศบาลตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ปี 2562

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ประชากรรวม (คน)	1,197	-
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด (หลังคาเรือน)	657	100.00
ประกอบอาชีพเกษตรกรจำนวน (คน)	242	36.83
ไม่ได้ประกอบอาชีพเกษตรกรจำนวน (คน)	415	63.17

ที่มา : กรมการพัฒนาชุมชน (2562)

(2) แหล่งน้ำใช้ในครัวเรือน มีแหล่งน้ำตามธรรมชาติ ได้แก่ บึงและหนอง 4 แห่ง ในส่วนของน้ำดื่ม น้ำใช้มีการใช้น้ำประปา และส้วมรดน้ำใช้ทุกหมู่บ้าน

(3) โครงสร้างพื้นฐาน/บริการสาธารณะ มีวัด/ที่พักสงฆ์/สำนักสงฆ์ 3 แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อนุบาล 01 แห่ง โรงเรียนมัธยมศึกษา 1 แห่ง อาชีวะ 1 แห่ง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ 1 แห่ง กศน.1 แห่ง

(4) การศึกษา การศึกษาอยู่ในระบบ ไม่เคยศึกษา คิดเป็นร้อยละ 1.84% ชั้นก่อนประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 0.42% ชั้นป.1 – ม.3 คิดเป็นร้อยละ 62.41% ชั้นม.ปลาย/เทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 15.12% อนุปริญญา/เทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 6.77% ปริญญาตรี/เทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 11.95% และสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 1.50% ของประชากรเทศบาลตำบลโรงช้างที่สำรวจทั้งหมด

(5) หมอдинอาสา กรมพัฒนาที่ดิน

หมอдинอาสาในตำบลโรงช้างมีจำนวน 3 ราย คือ

1. นายพุฒิพงษ์ นันโท	หมอдинตำบลโรงช้าง
2. นายประจัน กองอรรถ	หมอдинหมู่บ้าน หมู่ 2
3. นายจิระศักดิ์ ลือสถาน	หมอдинหมู่บ้าน หมู่ 4

ตารางที่ 2-4 สภาพสังคมในพื้นที่เทศบาลตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ปี 2562

สภาพสังคมเทศบาลตำบลโรงช้าง	
โครงสร้างพื้นฐาน/บริการสาธารณะในหมู่บ้าน (แห่ง)	
วัด/ที่พัทธสงฆ์/สำนักสงฆ์	3
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก/อนุบาล	1
โรงเรียนมัธยมศึกษา	1
อาชีวะ	1
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ	1
กศน.	1
การศึกษา (ร้อยละ)	
ไม่เคยศึกษา	1.84
ชั้นก่อนประถมศึกษา	0.42
ชั้นป.1 – ม.3	62.41
ชั้นม.ปลาย/เทียบเท่า	15.12
อนุปริญญา/เทียบเท่า	6.77
ปริญญาตรี/เทียบเท่า	11.95
สูงกว่าปริญญาตรี	1.50

(6) การถือครองที่ดิน

(6.1) การถือครองที่ดินในภาพรวม (ตารางที่ 2-5)

ในปี 2562 มีประชากร 1,197 คน มีที่ดิน 6,726 ไร่ เฉลี่ยที่ดินในตำบล 5.62 ไร่/คน ที่ดินทำการเกษตร 5,358 ไร่ เฉลี่ยที่ดินทำการเกษตร 69.56 ไร่/คน

ตารางที่ 2-5 การถือครองที่ดินตำบลโรงช้าง

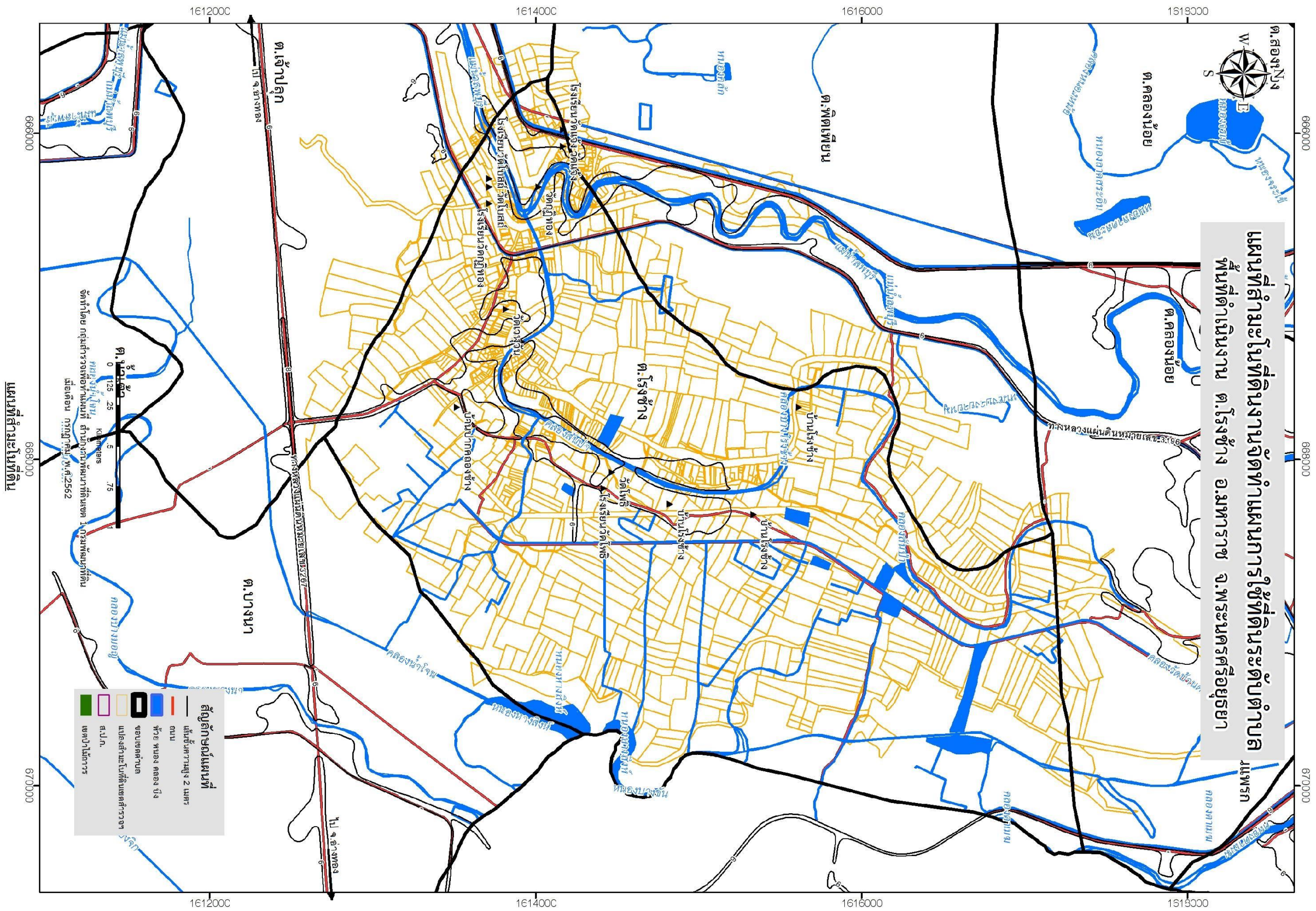
ปี	ประชากร (คน)	การถือครองที่ดิน	
		เฉลี่ยที่ดินทั้งตำบล	เฉลี่ยที่ดินการเกษตร
		ไร่/คน	เฉพาะครัวเรือนเกษตรกร (ไร่/คน)
2562	1,197	5.62	69.56

ที่มา : ดัดแปลงข้อมูลจาก กรมการพัฒนาชุมชน (2562)

(6.2) ปัญหาการถือครอง

ปัญหาการถือครองมี 1 ประการ คือ

(6.2.1) การเช่าที่ดิน จากข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช.2ค) ปี 2562 พบว่า เกษตรกรเช่าที่ดินทำกินทั้งหมด 116 ครัวเรือน จาก 505 ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 22.97 ของพื้นที่

รูปที่ 2-6 แผนที่กำหนดเขตตำบลวังราง อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

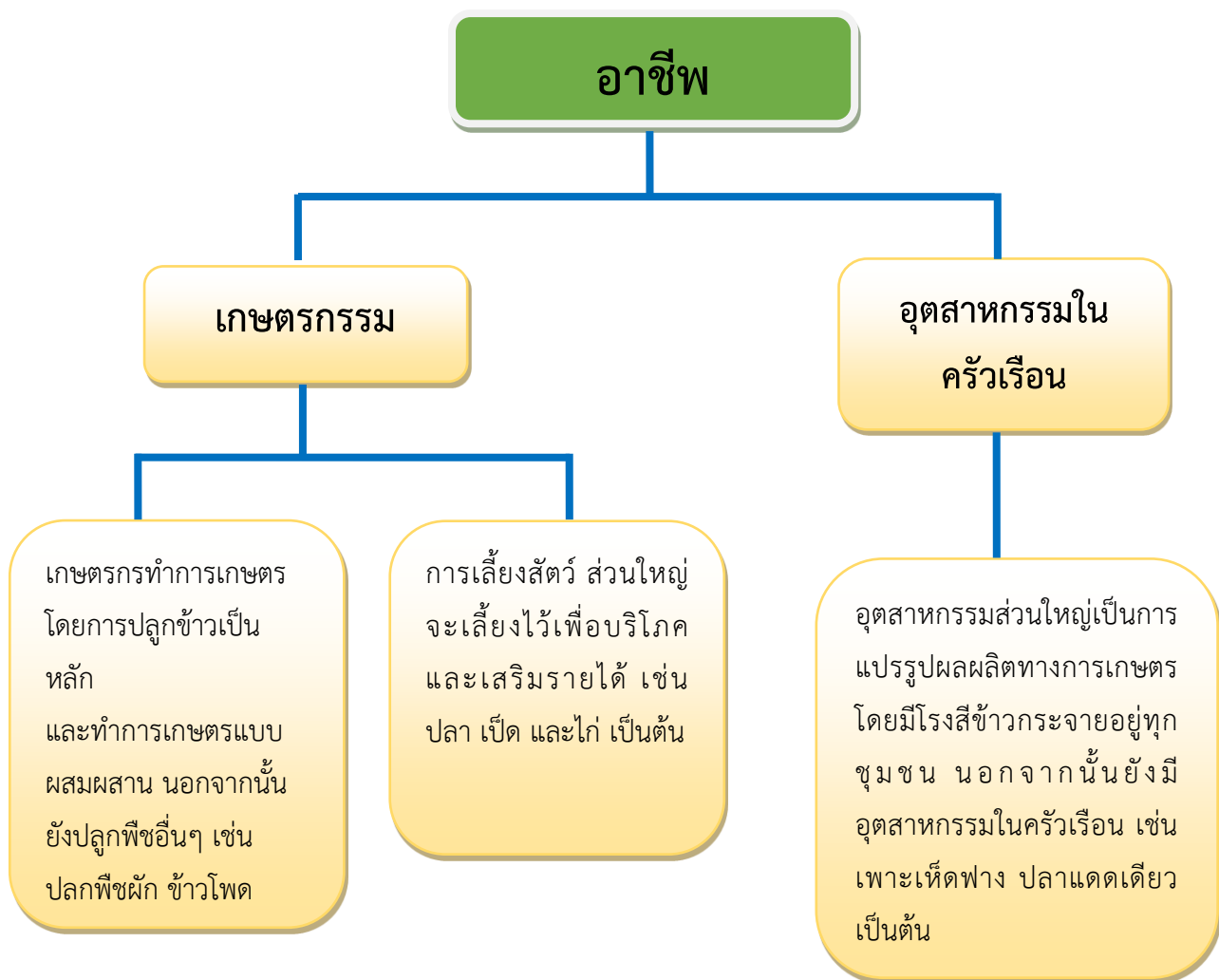
(7) สภาพเศรษฐกิจในภาพรวม

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจของพื้นที่เทศบาลตำบลโรงช้าง อำเภอหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย (1) การประกอบอาชีพด้านการเกษตรกรรม อุตสาหกรรม (2) แรงงาน และ (3) รายได้-รายจ่าย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(7.1) การประกอบอาชีพ

(7.1.1) ด้านการเกษตรกรรม

เกษตรกรทำการเกษตรโดยการปลูกข้าวเป็นหลัก และทำการเกษตรแบบผสมผสาน นอกจากนั้นยังปลูกพืชอื่นๆ เช่น ปลูกพืชผัก ข้าวโพด การเลี้ยงสัตว์ ส่วนใหญ่จะเลี้ยงไว้เพื่อบริโภคและ เสริมรายได้ เช่น เลี้ยงปลา เป็ด และไก่ เป็นต้น (รูปที่ 2-7)

รูปที่ 2-7 การประกอบอาชีพของประชากร

(7.1.2) ด้านอุตสาหกรรม

อุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร โดยมีโรงสีข้าวกระจายอยู่ ทุกชุมชน นอกจากนั้นยังมีอุตสาหกรรมในครัวเรือน เช่น เพาะเห็ดฟาง ปลาแดดเดียว เป็นต้น

(7.2) ด้านแรงงาน

จากข้อมูลพื้นฐาน(จปฐ.) พบว่า ประชากรที่มีอายุ 15-60 ปี ได้รับแรงงานในพื้นที่เฉลี่ย วันละ 301 บาท ต่ำกว่าระดับจังหวัดที่กำหนดอัตราค่าแรงขั้นต่ำวันละ 315 บาท โดยเฉพาะแรงงานด้านการเกษตร ประชากรอายุระหว่าง 25-50 ปี บางส่วนไปรับจ้างทำงานนอกพื้นที่ รวมทั้งแรงงานที่ไปทำงานต่างประเทศ ปัญหาที่พบคือ ประชากรต้องไปทำงานนอกพื้นที่ในเมืองที่มีโรงงานอุตสาหกรรม บริษัท ห้างร้านใหญ่ๆ เพราะในพื้นที่ไม่มีโรงงานอุตสาหกรรมที่มีการจ้างแรงงานเยอะ พื้นที่ส่วนมากเป็นพื้นที่ทำการเกษตร ปัญหานี้ยังไม่สามารถแก้ไขได้

(7.3) รายได้-รายจ่าย

รายได้มาจากการทำการเกษตรกรรม (ทำนา ทำการเกษตรแบบผสมผสาน) รับจ้าง รับราชการ และอาชีพเสริม (เลี้ยงปลา เป็ด และไก่) จากข้อมูลพื้นฐาน(จปฐ.) ปี 2562 พบว่า ประชากร มีรายได้เฉลี่ย 114,459.67 บาทต่อคนต่อปี ในส่วนของด้านรายจ่าย มีรายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ย 150,521.83 บาทต่อปี และรายจ่ายบุคคลเฉลี่ย 61,996.10 บาทต่อปี (ตารางที่ 2-6 และตารางที่ 2-7) เมื่อพิจารณาแล้ว พบว่า รายจ่ายของครัวเรือนส่วนใหญ่ใช้ไปในการอุปโภค บริโภคที่จำเป็น และไม่จำเป็น รองลงมาเป็นต้นทุนการผลิต 5,072,680 บาทต่อปี

ตารางที่ 2-6 รายได้เฉลี่ยครัวเรือน เทศบาลตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ปี 2562

ที่	พื้นที่	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้ ครัวเรือน เฉลี่ย (บาท/ปี)	รายได้บุคคล เฉลี่ย (บาท/ปี)
		อาชีพ หลัก	อาชีพ รอง	รายได้ อื่น	ทำ-หา กินเอง		
1	หมู่ที่ 1 บ้าน ปากคลองช้าง	316,288	19,082	7,292	393	343,056	143,619
2	หมู่ที่ 2 บ้านโรงช้าง	163,981	29,927	8,288	270	202,468	79,695
3	หมู่ที่ 3 บ้านโรงช้าง	256,242	25,212	15,742	151	297,348	144,301
4	หมู่ที่ 4 บ้านโรงช้าง	162,404	22,939	12,703	13,383	211,430	90,222
	เฉลี่ยรวมทุกพื้นที่	224,729	24,290	11,006	3,549	263,576	114,459

ตารางที่ 2-7 รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน เทศบาลตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ปี 2562

ที่	พื้นที่	แหล่งรายจ่ายของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายจ่าย ครัวเรือน เฉลี่ย (บาท/ปี)	รายจ่าย บุคคล เฉลี่ย (บาท/ปี)
		ต้นทุน การผลิต	อุปโภค บริโภคที่ จำเป็น	อุปโภค บริโภคที่ ไม่จำเป็น	ชำระ หนี้สิน		
1	หมู่ที่ 1 บ้านปาก คลองช้าง	5,573,600	37,628,000	5,648,600	793,320	225,652	89,286
2	หมู่ที่ 2 บ้านโรง ช้าง	9,640,820	4,998,900	491,000	551,600	140,020	55,219
3	หมู่ที่ 3 บ้านโรง ช้าง	1,393,300	1,556,100	845,000	129,000	61,303	28,430
4	หมู่ที่ 4 บ้านโรง ช้าง	3,683,000	11,252,000	1,116,000	1,285,000	175,111	75,047
	เฉลี่ยรวมทุกพื้นที่	5,072,680	13,858,750	2,025,150	689,730	150,521	61,996

ที่มา : กรมพัฒนาชุมชน (2562)

(8.4) พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ พืชที่มีอนาคต และพืชเสริมรายได้

ตำบลโรงช้าง มีการทำการเกษตรกรรม และสภาพพื้นที่มีศักยภาพเหมาะสมในการปลูกพืชต่างๆ ดังนี้

(8.4.1) พืชเศรษฐกิจที่สำคัญและเป็นพืชอัตลักษณ์ของตำบลโรงช้าง คือ ข้าวเจ้าพันธุ์ หอมปทุม ผลผลิตเฉลี่ย 700 กิโลกรัมต่อไร่ ข้าวเจ้าพันธุ์ กข 41 ผลผลิตเฉลี่ย 720 กิโลกรัมต่อไร่ และข้าวเจ้าพันธุ์ กข.47 ผลผลิตเฉลี่ย 790 กิโลกรัมต่อไร่ เมื่อพิจารณาต้นทุนและผลตอบแทนพบว่า ข้าวพันธุ์หอมปทุม ให้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเท่ากับ 2,980 บาท/ไร่ ข้าวพันธุ์ กข.41 ให้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเท่ากับ 844 และข้าวพันธุ์ กข.47 ให้ผลตอบแทนเหนือต้นทุน 2,011.00 บาทต่อไร่ ทั้งนี้สามารถสรุปได้ว่า เกษตรกรที่ปลูกข้าวพันธุ์หอมปทุมให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่ากว่าการปลูกพืชอื่น (แต่การปลูกข้าวพันธุ์หอมปทุมก็มีข้อจำกัดในด้านฤดูกาลปลูกที่ยาวนานและความเสี่ยงต่อโรคและแมลงศัตรูพืช) (ตารางที่ 2-8)

(8.4.2) พืชที่มีอนาคตทั้งด้านคุณภาพและราคาตลาด คือ กล้วย และข้าว

(8.4.3) รายได้เสริม คือ เห็ดฟาง ขาวโผด พืชผัก และการหาปลาเลี้ยงปลา

(8.4.4) พืชทางเลือกเพิ่มเติมในอนาคต คือ เกษตรอินทรีย์ กล้วย พริก และมะเขือ

ตารางที่ 2-8 ต้นทุน ผลตอบแทน การผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ในพื้นที่เทศบาลตำบลโรงช้าง

ปี 2562

รายการ	ข้าวพันธุ์ หอมปทุม	ข้าวพันธุ์ กข.41	ข้าวพันธุ์ กข.47	ข้าวพื้นเมืองพันธุ์ หอมทุ่ง
ต้นทุนทั้งหมด (บาท/ไร่)	3,540	3,540	3,540	2,250
ผลผลิต/ไร่ (กก./ไร่)	712	722	793	500
รวมมูลค่าผลผลิต (บาท/ไร่)	7,220	5,054	5,551	3,750
ผลตอบแทนเหนือต้นทุน	2,980	844	2,011	1,500

ที่มา : กรมการข้าว (2562)

บทที่ 3

ทรัพยากรธรรมชาติ

บทที่ 3

ทรัพยากรธรรมชาติในตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญในตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

ตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่มีทรัพยากรป่าไม้

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 แหล่งน้ำตามธรรมชาติและที่มีการพัฒนา

- 1) คลองวัดบ้านดาบ เริ่มจากทางทิศเหนือของพื้นที่ตำบลโรงช้าง สู่บริเวณตอนล่างของพื้นที่ตำบล
- 2) คลองสันป่า อยู่บริเวณขอบตำบลทิศตะวันตกของพื้นที่ตำบลโรงช้าง ไหลต่อเนื่องไปเชื่อมต่อกับแม่น้ำลพบุรีในส่วนทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของพื้นที่
- 3) หนองหางสิงห์ ตั้งอยู่บริเวณทิศตะวันออกของพื้นที่ตำบล โดยมีรายละเอียดตามตารางที่ 3-1

ตารางที่ 3-1 ทรัพยากรน้ำในตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

แหล่งน้ำตามธรรมชาติ	
ลำน้ำลำห้วย (สาย)	2
บึง หนอง (แห่ง)	1

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย

3.3.1 ดินคล้ายชุดดินเชิงใหม่ที่เป็นทรายแป้งละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปน ทรายแป้ง สภาพพื้นที่เป็นพื้นที่ลุ่มริมแม่น้ำ มีการระบายน้ำดีถึงค่อนข้างเลว มีเนื้อที่ 609 ไร่ หรือร้อยละ 9.08 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย

- หน่วยแผนที่ดิน Cm-fsi-silA/d5,E0 ดินคล้ายชุดดินเชิงใหม่ที่เป็นทรายแป้งละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปน ทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ ลึกมาก และไม่มีการกร่อนมีเนื้อที่ 100 ไร่ หรือร้อยละ 1.49 ของพื้นที่
- หน่วยแผนที่ดิน Cm-fsi-silA/d5,E0,b ดินคล้ายชุดดินเชิงใหม่ที่เป็นทรายแป้งละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแป้งความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ ลึกมาก และไม่มีการกร่อนมีเนื้อที่ 509 ไร่ หรือร้อยละ 7.75 ของพื้นที่ตำบล

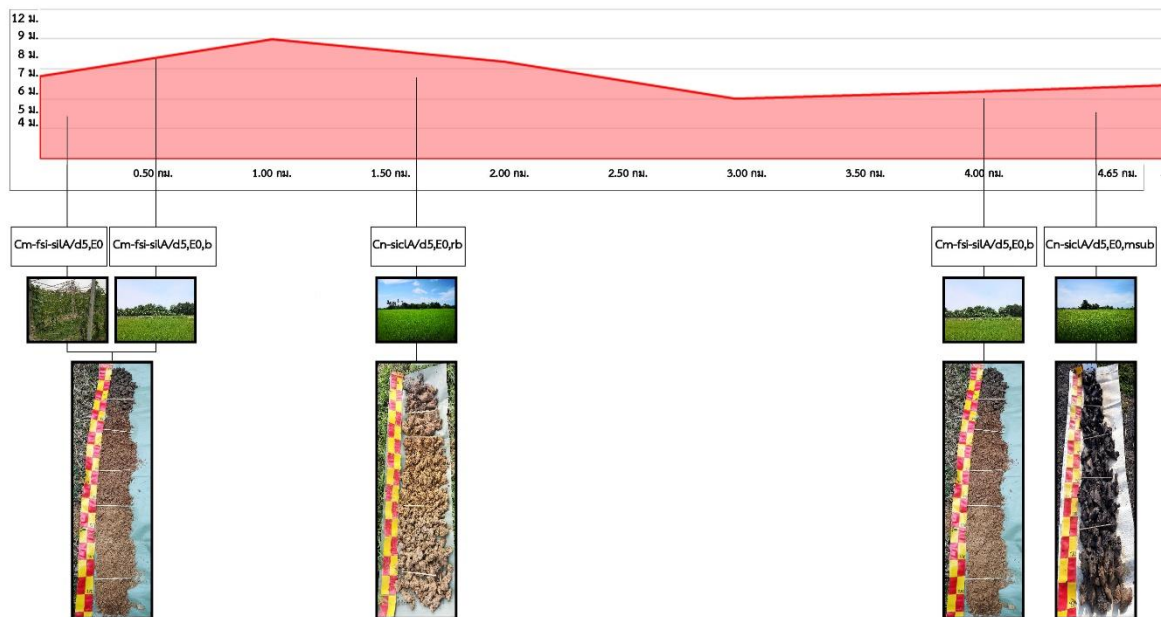
3.3.2 ชุดดินชั้นนาท ที่มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง สภาพพื้นที่เป็นพื้นที่ลุ่มราบเรียบ มีเนื้อที่ 7,657 ไร่ หรือร้อยละ 69.23 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย

- หน่วยแผนที่ดิน Cn-sicIA/d5,E0 ชุดดินชั้นนาท ที่มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ ลึกมาก และไม่มีการกร่อน มีเนื้อที่ 4,581 ไร่ หรือร้อยละ 68.11 ของพื้นที่

- ชุดดินชั้นนาท Cn-sicIA/d5,E0,rb ที่มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ ลึกมาก มีการบั่นคั่นนาเพื่อทำการปลูกข้าว ไม่มีการกร่อน และมีการยกร่องมีเนื้อที่ 73 ไร่ หรือร้อยละ 1.08 ของพื้นที่

- ชุดดินชั้นนาท Cn-sicIA/d5,E0,msub ชุดดินชั้นนาท ที่มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ ลึกมาก ไม่มีการกร่อน และพบปูนในดินล่าง มีเนื้อที่ 3 ไร่ หรือร้อยละ 0.04 ของพื้นที่

โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 3-2 3-3 รูปที่ 3-31 และ 3-2

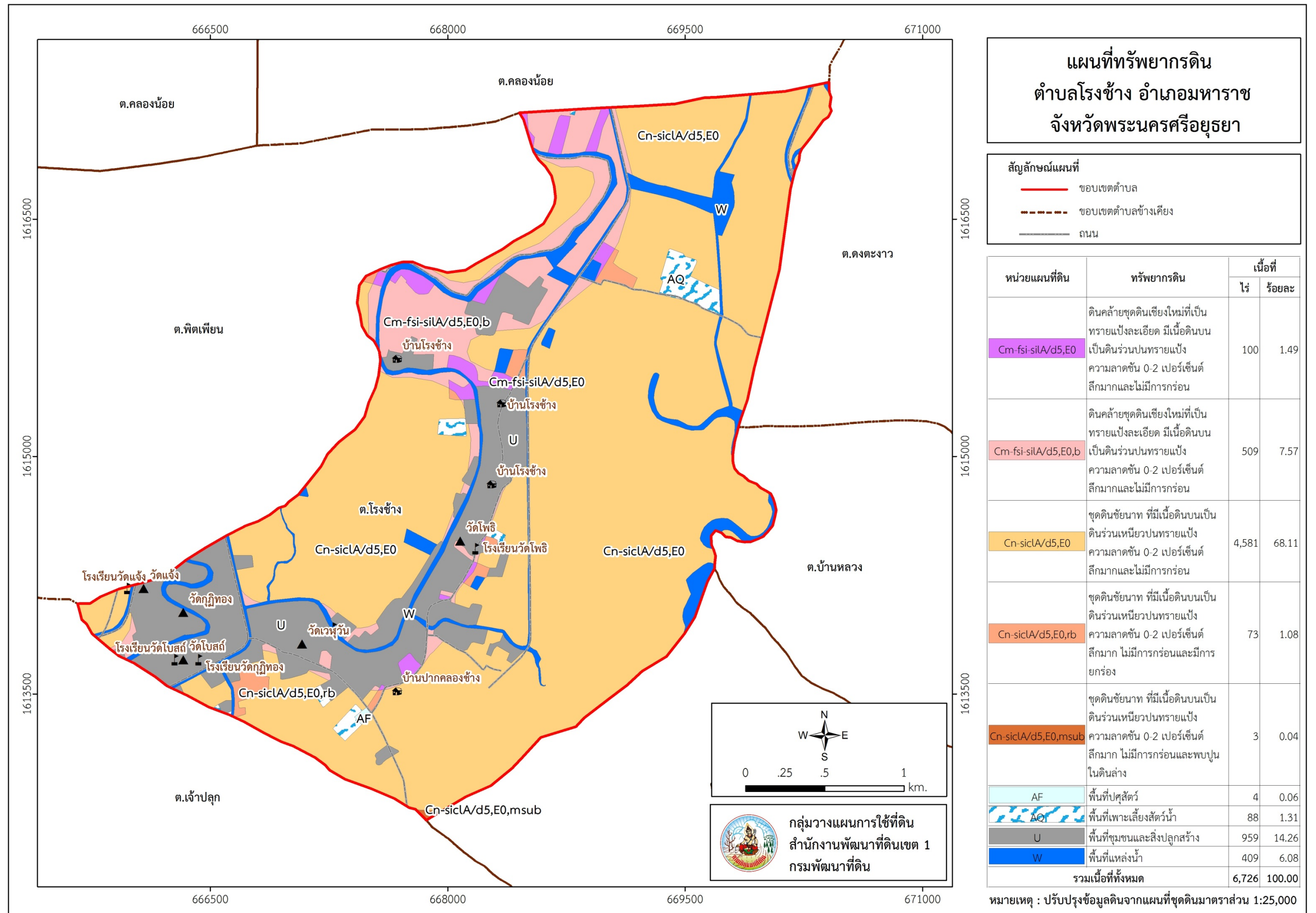
รูปที่ 3-1 ภูมิประเทศและชุดดิน ตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตารางที่ 3-2 หน่วยแผนที่ดิน ตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

หน่วยแผนที่ดิน	ทรัพยากรดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
1. Cm-fsi-silA/d5,E0	ดินคล้ายชุดดินเชิงใหม่ที่เป็นทรายแป้งละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปน ทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ ลึกมาก และไม่มีการกร่อน	100	1.49
2. Cm-fsi-silA/d5,E0,b	ดินคล้ายชุดดินเชิงใหม่ที่เป็นทรายแป้งละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ ลึกมาก และไม่มีการกร่อน	509	7.57
3. Cn-sicIA/d5,E0	ชุดดินชั้นนาห ที่ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ ลึกมาก และไม่มีการกร่อน	4,581	68.11
4. Cn-sicIA/d5,E0,rb	ชุดดินชั้นนาห ที่ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ ลึกมาก ไม่มีการกร่อน และมีการยกร่อง	73	1.08
5. Cn-sicIA/d5,E0,msub	ชุดดินชั้นนาห ที่ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ ลึกมาก ไม่มีการกร่อน และพบปูนในดินล่าง	3	0.04
6. AF	พื้นที่ป่าศุสัตว์	4	0.06
7. AQ	พื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	88	1.31
8. U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	959	14.26
9. W	พื้นที่แหล่งน้ำ	409	6.08
รวมเนื้อที่ทั้งหมด		6,726	100.00

ตารางที่ 3-3 สมบัติดิน ตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน	การระบายน้ำ	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (CEC)	ความอิ่มตัวเบส (BS)	ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ (OM)	ฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์ (P ₂ O ₅)	โพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์ (K ₂ O)	ความอุดมสมบูรณ์	เนื้อที่	
										ไร่	ร้อยละ
Cm-fsi-silA/d5,E0	0-2	ดี	<10	35-75	>150	ปานกลาง	สูง	สูง	ปานกลาง	100	1.49
Cm-fsi-silA/d5,E0,b	0-2	ค่อนข้างเลว	<10	35-75	>150	ปานกลาง	สูง	สูง	ปานกลาง	509	7.57
Cn-sicIA/d5,E0	0-2	เลว	>20	35-75	>150	ปานกลาง	สูง	สูง	ปานกลาง	4,581	68.11
Cn-sicIA/d5,E0,rb	0-2	ดีปานกลาง	>20	35-75	>150	ปานกลาง	สูง	สูง	ปานกลาง	73	1.08
Cn-sicIA/d5,E0,msub	0-2	เลว	>20	35-75	>150	ปานกลาง	สูง	สูง	ปานกลาง	3	0.04
AF	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	0.06
AQ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	88	1.31
U	-	-	-	-	-	-	-	-	-	959	14.26
W	-	-	-	-	-	-	-	-	-	409	6.08
รวมเนื้อที่ทั้งหมด										6,726	100.00

รูปที่ 3-2 ทรัพยากรดินตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA)

4.1. หลักการ

กระบวนการมีส่วนร่วมเป็นความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยหลัก 3 ประการ คือ

- (1) พื้นที่ (Area)
- (2) หน้าที่ขององค์กร หรือภารกิจ (Function)
- (3) ความร่วมมือ (Participation)

การจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงมีสาระสำคัญที่จำเป็นในการจัดทำ

โครงการ เช่น

- (1) สภาพปัญหาของชุมชนหรือเกษตรกร
- (2) ความต้องการของชุมชน
- (3) โครงการที่จะแก้ไขปัญหาที่เป็นไปตามความต้องการของประชาชน
- (4) พื้นที่ที่จะดำเนินโครงการ

ทั้งนี้ผู้ที่จำเป็นต้องเข้าร่วมกระบวนการคือ เกษตรกรในพื้นที่ตำบล ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ใหญ่บ้าน และกำนัน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในกรณีของแผนการใช้ที่ดินตำบลนั้น การจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนจะมี สาระสำคัญของชุมชนในภาพรวม และเกษตรกรแต่ละราย เช่น

- (1) ปัญหาทรัพยากรดิน
- (2) ปัญหาการประกอบอาชีพ
- (3) ความต้องการของชุมชนหรือเกษตรกรแต่ละราย
- (4) แผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอยู่ในปัจจุบัน จากสาระสำคัญใน 4 ประการดังกล่าว แผนการใช้ที่ดินตำบลจะต้องจัดทำขึ้นโดยมี “กิจกรรม ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน หรือเกษตรกรแต่ละราย รวมทั้งตอบสนองต่อแผนงานของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ” ตรงตามอำนาจหน้าที่ของกรมพัฒนาที่ดิน และโดยความร่วมมือของส่วน ราชการต่างๆ

4.2 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน(PRA) เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2562 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

1) ปัญหาหลักของตำบลโรงช้าง

ปัญหาหลักของตำบลโรงช้างคือ

- (1) ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง
- (2) น้ำท่วมในฤดูน้ำหลาก
- (3) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- (4) ขาดแคลนเมล็ดพืชป้อน

2) ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และเทศบาลตำบลโรงช้าง ความต้องการหลักจะมี

6 ประการ คือ

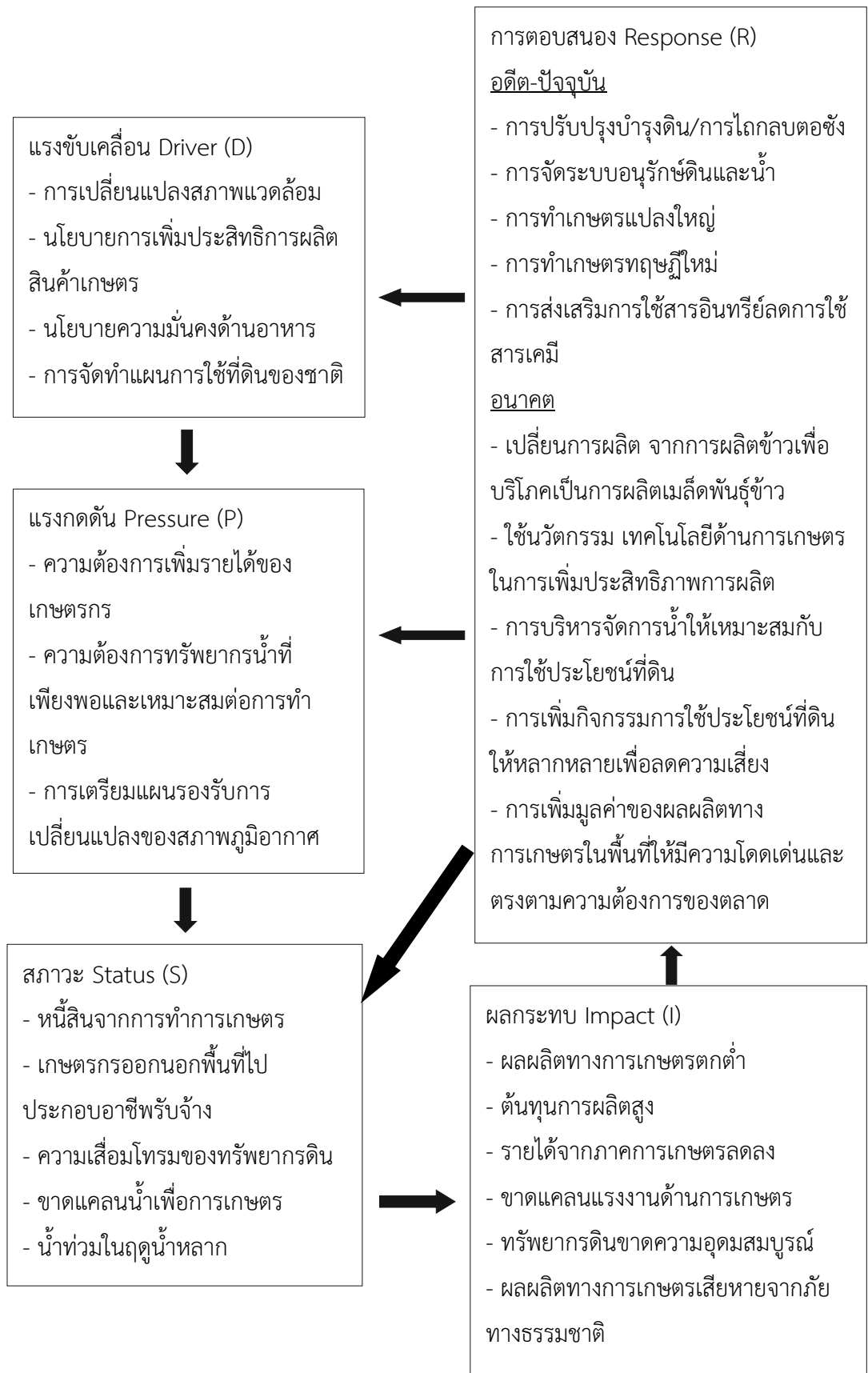
- (1) แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรเพิ่มเติมจากที่มีอยู่ในปัจจุบัน
- (2) ปรับปรุงดิน
- (3) ลดต้นทุนการผลิต
- (4) เมล็ดพืชป้อนเพื่อปลูกหลังนา
- (5) ต้องการผลิตพันธุ์ข้าวแทนการปลูกข้าวเพื่อบริโภค
- (6) ต้องการผลิตพืชผักปลอดภัย

3) ที่มาของรายได้จากการเกษตรในปัจจุบัน

- (1) พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของเทศบาลตำบลโรงช้างในปัจจุบัน คือ ข้าว ทั้งข้าวหอมปทุม ข้าวพันธุ์กข.41 ข้าวพันธุ์กข.43 และข้าวพันธุ์กข. 47
- (2) ปศุสัตว์ มีการเลี้ยง โค และ กระบือ

จากผลการจัดทำ PRA ในตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ระบุถึง ปัญหา และ ความต้องการของเกษตรกร/ชุมชน/เทศบาล ไชยสถานนั้น การวิเคราะห์ที่จะเริ่มต้นด้วยการนำระบบ DPSIR มาใช้เพื่อระบุปัญหาในภาพรวม หลังจากนั้นจะเป็นการจัดทำตาราง (Matrix) ที่ ระบุ ปัญหา ความต้องการ การใช้ที่ดินในปัจจุบัน ความเหมาะสมของดิน การกำหนดเขตการใช้ที่ดินใน อนาคตพร้อมข้อเสนอแนะ และกิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการในเขตการใช้ที่ดินที่กำหนด

การวิเคราะห์ภาพรวมในระบบ DPSIR แสดงให้เห็นว่าตำบลโรงช้าง มีปัญหาดินเสื่อมโทรม และขาดแคลนน้ำ และน้ำท่วมในฤดูน้ำหลาก ทำให้ผลผลิตของพืชที่ปลูกค่อนข้างต่ำ ต้องลงทุนซื้อปุ๋ยเคมี และต้องจ่ายน้ำมันเป็น เชื้อเพลิงเพื่อสูบน้ำเข้าพื้นที่ บางปีพืชผลเสียหายจากการขาดแคลนน้ำและน้ำท่วมขัง (รูปที่ 4-1)

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การวิเคราะห์ปัญหาจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) แสดงให้เห็น ปัญหาความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ดินมีความเป็นกรดการใช้ที่ดินเป็นนาข้าว ความเหมาะสมของดิน อยู่ในชั้น S2 การกำหนดเขตการใช้ที่ดินในอนาคต เกษตรกรต้องการทำนาต่อไป จึงกำหนดไว้เป็นนา ข้าว แต่จะมีการ เปลี่ยนจากการผลิตข้าวเพื่อบริโภคเป็น “การผลิตพันธุ์ข้าว” แทนส่วนหนึ่ง ดังนั้น กิจกรรมที่กรมพัฒนาที่ดินจะ ดำเนินการตามบทบัญญัติมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551 จึงควรมีการ สนับสนุนการปลูกพืชปุ๋ยสด การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ การปลูกพืชตระกูลถั่วหลังนา ควบคู่ไปกับการแก้ไข ปัญหาการขาดแคลนน้ำ ซึ่งจะมีการก่อสร้างบ่อน้ำในไร่นา แหล่งน้ำขนาดเล็ก ขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติ เป็นต้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงได้มีการดำเนินการดังนี้

1. ปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์

ความต้องการของเกษตรกร : ปรับปรุงบำรุงดิน ได้เก็บตัวอย่างดินในที่ดินของเกษตรกร โดยระบุรายชื่อ พิกัด การใช้ที่ดินในปัจจุบัน เพื่อตรวจสอบปัญหาความอุดมสมบูรณ์ของดินที่มีตาม ปัญหาที่เกษตรกรต้องการไปแก้ไขและปรับปรุง บำรุงดินรวม 20 ตัวอย่าง ดังรายละเอียดในตารางที่ 4-1 และ รูปที่ 4-2

จากผลการวิเคราะห์ดิน 20 ตัวอย่าง มีรายละเอียดดังนี้

1. ปฏิกริยาของดิน (pH)

4.5 – 5.0	กรดจัดมาก	= 9 ตัวอย่าง
5.0 – 5.5	กรดจัด	= 15 ตัวอย่าง
5.5 – 6.0	กรดปานกลาง	= - ตัวอย่าง
6.0 – 6.5	กรดเล็กน้อย	= -ตัวอย่าง
6.6 – 7.0	เป็นกลาง	= - ตัวอย่าง

สรุป ได้ว่าพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นกรด ควร ปรับสภาพให้เป็นกลาง กิจกรรมของกรมพัฒนา ที่ดิน : สาธิต แนะนำ สนับสนุนให้ใช้ โดโลไมท์ ปูนมาร์ล ปุ๋ยหมัก และน้ำหมักชีวภาพ เป็นต้น

2. อินทรีย์วัตถุ %

< 0.5 = 7 ตัวอย่าง

0.5 – 1 = 13 ตัวอย่าง

(สูงสุด 0.77)

สรุปได้ว่า พื้นที่ทั้งหมดมีอินทรีย์วัตถุต่ำ มีความจำเป็นต้องเพิ่มให้สูงขึ้น กิจกรรมของ กรมพัฒนาที่ดิน : สาธิต แนะนำ สนับสนุนการใช้ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมักและพืชปุ๋ยสด รวมทั้งเมล็ดพันธุ์ ปุ๋ยพืชสดชนิดต่างๆ

3. ฟอสฟอรัส (P)

< 10 mg/kg	= 19 ตัวอย่าง
10 – 25	= 1 ตัวอย่าง
> 25	= - ตัวอย่าง

สรุปได้ว่า ดินส่วนใหญ่ ฟอสฟอรัส ต่ำ กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดิน : คำแนะนำการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ใช้ในอัตราที่เหมาะสม

4. โพแทสเซียม (K)

< 130 mg/kg	= 6 ตัวอย่าง
> 130 mg/kg	= 14 ตัวอย่าง

สรุปได้ว่า ดินส่วนใหญ่ โพแทสเซียม ต่ำ กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดิน : คำแนะนำการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ใช้ในอัตราที่เหมาะสม

2. การขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร

ความต้องการของเกษตรกร : ขุดลอกปรับปรุงแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรที่มีอยู่ในปัจจุบันจากการวิเคราะห์ถึงสภาพภูมิอากาศ ตำบลโรงช้าง อำเภอมหาสารคาม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มี ปริมาณฝนเฉลี่ย 1,115.4 มิลลิเมตรต่อปี มีช่วงที่ขาดแคลนน้ำ คือ ช่วงเดือน มกราคม – มีนาคม เป็นเวลาประมาณ 2-3 เดือน (ดังรายละเอียด ในหัวข้อ 2.5 หน้า 2-4)

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรคือ (1) แหล่งน้ำขนาดเล็ก (2) การขุดลอกแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (3) การปรับปรุงแปลงนาลักษณะต่าง ๆ หนึ่งบ่อน้ำในไร่นา มิได้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อนำมาทำนาแต่จะเป็นการเสริมในช่วงที่ ขาดแคลนน้ำเท่านั้น

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะลงในเขตการใช้ที่ดินซึ่งจะมีทั้งที่เป็นนาข้าวและที่ปลูกพืชไร่ อาจจะเป็นพัฒนาแหล่งน้ำเพิ่มเติม หรือขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่ คือ หนองทางสิงห์ คลองวัดบ้านดาด และแม่น้ำลพบุรี เป็นต้น

จากการร้องขอของเกษตรกรในบางพื้นที่ให้น้ำได้ดินมาใช้นั้น กรมพัฒนาที่ดินจะ ประสานกับส่วนราชการที่รับผิดชอบโดยตรง เช่น กรมทรัพยากรน้ำบาดาล เป็นต้น

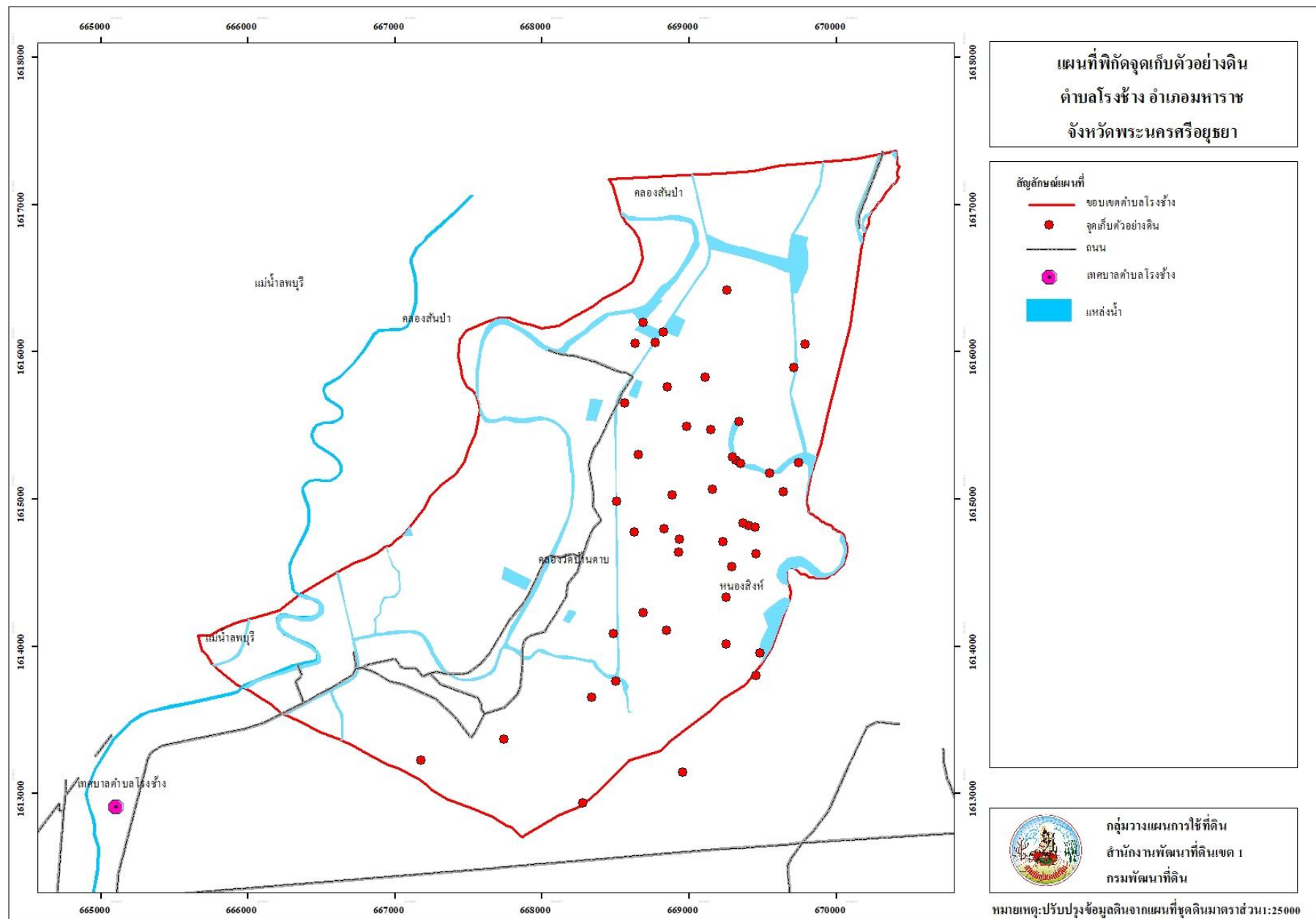
อนึ่ง การที่พื้นที่การเกษตรขาดความชื้นในดินเร็วกว่าปกติหลังฝนทิ้งช่วงนั้น มีสาเหตุที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ขาดอินทรีย์วัตถุในดินที่จะช่วยอุ้มน้ำไว้เพื่อการเติบโตของพืช โดยเฉพาะในดินทรายตะกอนลำนํ้าที่พบในเขตพื้นที่นาดอนตำบลโรงช้าง

ตารางที่ 4-1 จุดเก็บตัวอย่างดินของเกษตรกร ตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	pH 1:1	LR	EC 1:5	Avail.P by (DA)	Avail.K by (DA)	OM	พื้นที่ปลูก	E	N
1	นางรุ่งนภา มีภิปราย	5.4	5.5	0.2640	1	137	3.00	ข้าว	669457	1614625
2	นางสาววราภรณ์ ทรงกลีน	5.0	5.9	0.2660	1	81	2.48	ข้าว	668503	1613764
3	นางเผชญ เทียนมงคล	4.9	5.6	0.2990	1	131	2.66	ข้าว	669483	1613955
4	นายชอบ ทรงสุทธิ์	5.0	5.9	0.1511	1	142	2.93	ข้าว	668275	1612936
5	นางชิ้น นาคประสาน	4.9	6.0	0.3590	2	100	2.29	ข้าว	669250	1614331
6	นางประจัน กองอรรถ	4.9	5.6	0.8370	1	102	3.13	ข้าว	669290	1614538
7	นายวิชาญ พัฒนาะ	4.9	5.9	0.6540	1	124	2.52	ข้าว	669408	1614821
8	นายสมควร กองกาย	5.3	6.3	0.1575	3	75	1.11	ข้าว	667742	1613368
9	นายสุบิน สันติเพ็ชร	5.2	5.8	0.4150	1	78	1.87	ข้าว	667178	1613228
10	นายแทน จันทนาวงษ์	5.1	6.3	0.2540	3	94	2.25	ข้าว	668338	1613650
11	นายอนันต์ เทียนมงคล	5.0	6.1	0.4700	1	115	2.70	ข้าว	669447	1614810
12	นายสุริยันต์ อันทรประสิทธิ์	5.3	6.0	0.1563	1	58	2.12	ข้าว	668883	1615026
13	นายบุญชู กองประดิษฐ์	5.0	6.0	0.3230	2	155	2.75	ข้าว	668956	1613145
14	นายพินิจ ทรงกลีน	5.2	6.3	0.6730	6	165	2.52	ข้าว	668658	1615301
15	นายอำนาจ กองบุผา	5.4	6.1	0.2360	1	103	3.06	ข้าว	668689	1614230
16	นายวุฒิพงษ์ นันโท	5.5	-	0.2110	2	69	0.96	ข้าว	668689	1616201

ตารางที่ 4-1 (ต่อ)

ที่	ชื่อ-สกุล	pH 1:1	LR	EC 1:5	Avail.P by (DA)	Avail.K by (DA)	OM	พื้นที่ปลูก	E	N
17	นายบุญเลิศ มีภิปราย	5.5	-	0.3930	17	138	3.70	ข้าว	668830	1614797
18	นางสาวอารี แจ่มจันทร์	5.6	-	0.2650	2	91	2.00	ข้าว	669318	1615262
19	นายไพฑูรย์ ชูศิลป์	5.5	-	0.0340	5	94	1.39	ข้าว	669713	1615894
20	นายฉลว พยัคฆเดช	4.9	5.8	0.3910	1	118	3.92	ข้าว	668830	1614797

รูปที่ 4-2 จุดเก็บตัวอย่างดินของเกษตรกร ตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

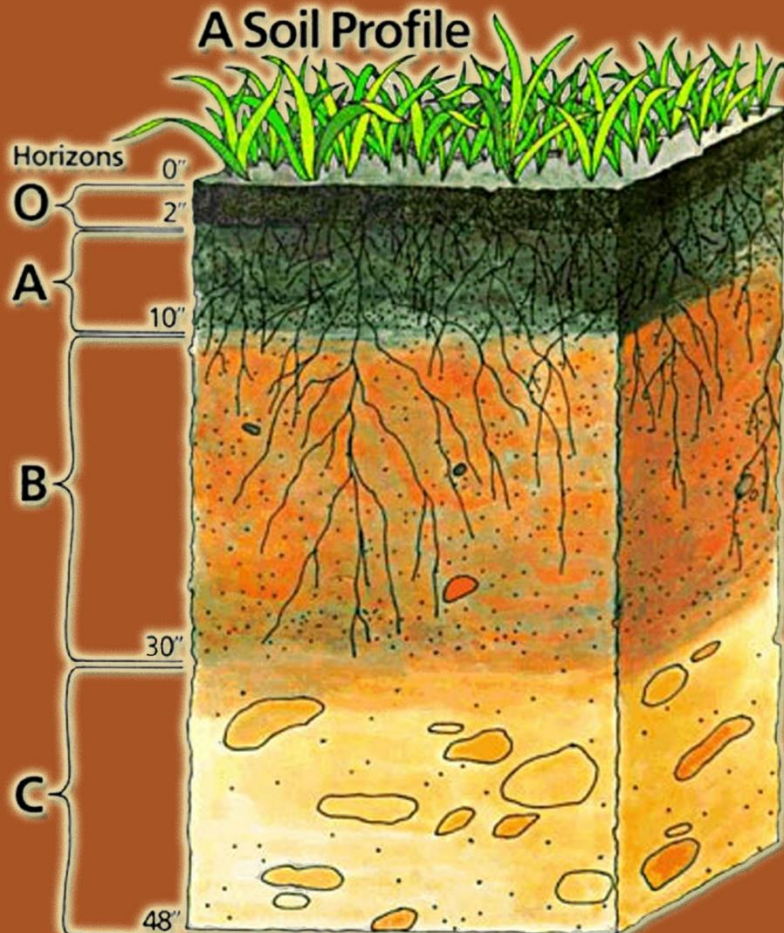
ตารางที่ 4-2 ระบบการปลูกพืช ตำบลโรงช้าง อำเภอหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ระบบ	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
การเกษตร												
นาในพื้นที่ลุ่ม	ข้าวหอมปทุม กข.41 ก ข.47กข.47										น้ำท่วมทุ่ง	
นาในพื้นที่ดอน	ข้าวหอมปทุม กข.41 ก ข.47กข.47										พืชผักอายุสั้น	
พืชไร่	ข้าวโพด มันสำปะหลัง ถั่วเขียว											
ไม้ผล	นาข้าว ไร่ มะม่วงหาวมะนาวโห่ กล้วย มะม่วง มะขาม มะพร้าว ประมง ปศุสัตว์											

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

A Soil Profile

ชุดดินอยุธยา (Ayutthaya series: Ay)

กลุ่มชุดดินที่ 2

การกำเนิดดิน
ตะกอนน้ำท่วมสลับตะกอนภาคพื้นสมุทร เกิดจากพัฒนาจากสภาพน้ำท่วม

การระบายน้ำ เสว
พืชพรรณธรรมชาติและการไถแปร-ไถย่นที่ตื้น ทำให้น้ำท่วม

การกัดเซาะดินชั้น
ลักษณะและสภาพดินชั้น เป็นดินเหนียว ดินปนทราย ดินปนหินปนทราย สีน้ำตาล
ปฏิกิริยาความเป็นกรด-ด่าง (pH) 5.5-6.5
ดินชั้นย่อยเป็นดินเหนียวปนทราย มีน้ำจากชั้นดินชั้นล่างไหลขึ้นมา

ลักษณะดินชั้น สีน้ำตาลปนเทา (pH 5.5-6.5)
ตะกอนดินชั้นสีน้ำตาลปนเทา มีขนาด 100-150 ซม. และเม็ดดินชั้น
มีลักษณะเป็นทรายปนดินเหนียวปนทราย มีเม็ดดินชั้น

การไหลบ่าของน้ำผิวดิน ช้า
การซึมผ่านได้ของน้ำ ช้า

ความลึก (ซม.)	เนื้อที่ในดิน	ความอุดมสมบูรณ์	ความชื้นในดิน	ความเค็มในดิน	ความเค็มในดิน
0-25	ปานกลาง	สูง	ปานกลาง	ต่ำ	สูง
25-50	ปานกลาง	สูง	ปานกลาง	ต่ำ	สูง
50-100	ต่ำ	สูง	ปานกลาง	ต่ำ	สูง

ดำเนินการโดย
สถานีพัฒนาที่ดินพระนครศรีอยุธยา
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 ทรัพยากรดิน

จากการสำรวจทรัพยากรดินตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยกลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1 กรมพัฒนาที่ดิน พบว่ามีดิน 2 ชุด โดยมีการประเมินคุณภาพที่ดิน ดังแสดงไว้ในตารางที่ 5-1

5.2 ประเภทการใช้ที่ดิน

ประกอบด้วยพืชเศรษฐกิจหลัก หรือพืชอัตลักษณ์ (Signature crops) ที่ปลูกอยู่ในปัจจุบันของ ตำบลโรงช้าง ได้แก่ ข้าวหอมปทุม พืชที่มีอนาคตทั้งด้าน คุณภาพและราคาตลาด (Promising crop) ได้แก่ มะม่วง กล้วย พืชทางเลือกที่ปลูกเป็นรายได้ เสริมหลังฤดูการทำนา ได้แก่ พักทอง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ พืชทางเลือกเพิ่มเติมในอนาคต คือ ไม้หวาน และหญ้าเนเปียร์

5.3 ผลการประเมินคุณภาพที่ดิน

จากการใช้คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน สำหรับการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลและระดับ จังหวัด (คันสนีย์ อรัญวาสนา และคำรณ ไทรพิภ, 2562) ประเมินคุณภาพที่ดิน ได้จำแนกชั้นความ เหมาะสมทางกายภาพและข้อจำกัดของประเภทการใช้ที่ดิน ดังนี้

ข้าวนาปี

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

พบว่า คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ เนื้อดิน มีข้อจำกัดในเรื่องของความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหารพืชในการเพาะปลูก (s) ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร มีข้อจำกัดด้าน ความจุในการแลกเปลี่ยนประจุบวก (c) และปฏิกิริยาของดิน มีข้อจำกัดในเรื่องดินเป็นกรดจัดถึงกรดจัดมาก (a) ส่งผลให้รากพืชไม่สามารถดูดธาตุอาหารไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ ชุดดิน Cm-fsi-silA/d5,E0M3 Cn-sicIA/d5,E0 และ Cn-sicIA/d5,E0,msub

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความเป็นประโยชน์ ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) และมีข้อจำกัดในเรื่องของความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหารพืชในการเพาะปลูก (s) ได้แก่ ชุดดิน Cm-fsi-silA/d5,E0 Cn-sicIA/d5,E0M2 สภาพพื้นที่ตามศักยภาพไม่สามารถปลูกข้าวได้ดี เนื่องจากติดข้อจำกัดการระบายน้ำค่อนข้างเลว และความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหารพืชในการเพาะปลูกถ้าเกษตรกรมีการปรับปรุงบำรุงดิน และใส่ปุ๋ยในปริมาณที่เหมาะสมก็สามารถปลูกข้าวได้

ข้าวโพด

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

พบว่า คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ เนื้อดิน มี ข้อจำกัดในเรื่องของความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหารพืชในการเพาะปลูก (s) ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร มีข้อจำกัดด้าน ความจุในการแลกเปลี่ยนประจุบวก (c) มีข้อจำกัดในเรื่อง ดินเป็นกรดจัดถึงกรดจัดมาก (a) ส่งผลให้รากพืชไม่สามารถดูดธาตุอาหารไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพได้แก่ ชุดดิน Cm-fsi-silA/d5,E0 Cm-fsi-silA/d5,E0M3 Cn-siclA/d5,E0M2

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

พบว่า คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ความเป็นประโยชน์ ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) มี ได้แก่ชุดดิน Cm-fsi-silA/d5,E0M3

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

พบว่า คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความเป็นประโยชน์ ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) และข้อจำกัดในเรื่องของความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหารพืชในการเพาะปลูก (s) ได้แก่ ชุดดิน Cn-siclA/d5,E0 สภาพพื้นที่ตามศักยภาพไม่สามารถปลูกข้าวโพดได้ดี เนื่องจากติดข้อจำกัดการระบายน้ำค่อนข้างเลว และความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหารพืชในการเพาะปลูกถ้าเกษตรกรมีการปรับปรุงบำรุงดิน และใส่ปุ๋ยในปริมาณที่เหมาะสม มีการขุดคุ้ยร่อง หรือทำคันล้อมเพื่อแก้ไขปัญหาระบายน้ำในแปลงก็จะสามารถปลูกข้าวโพดได้

มะม่วง

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

พบว่า คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร มีข้อจำกัดด้าน ความจุในการแลกเปลี่ยนประจุบวก (c) มีข้อจำกัดในเรื่องดินเป็นกรดจัดถึงกรดจัดมาก (a) ส่งผลให้รากพืชไม่สามารถดูดธาตุอาหารไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพได้แก่ ชุดดิน Cm-fsi-silA/d5,E0 Cn-siclA/d5,E0M2

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

พบว่า คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ความเป็นประโยชน์ ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) ได้แก่ ชุดดิน Cm-fsi-silA/d5,E0M3 Cn-siclA/d5,E0 Cn-siclA/d5,E0,msub

กล้วย**ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)**

พบว่า คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ความเป็นประโยชน์ ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) มีข้อจำกัดความจุในการดูดยึดธาตุอาหาร มีข้อจำกัดด้าน ความจุในการแลกเปลี่ยนประจุบวก (c) มีข้อจำกัดในเรื่อง ดินเป็นกรดจัดถึงกรดจัดมาก (a) ส่งผลให้รากพืชไม่สามารถดูดธาตุอาหารไปใช้ได้มีประสิทธิภาพได้แก่ ชุดดิน Cm-fsi-silA/d5,E0 Cm-fsi-silA/d5,E0M3 Cn-sicLA/d5,E0M2

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

พบว่า คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ความเป็นประโยชน์ ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) ได้แก่ ชุดดิน Cn-sicLA/d5,E0 Cn-sicLA/d5,E0,msub

ถั่วเขียว**ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)**

พบว่า คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ความเป็นประโยชน์ ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) มีข้อจำกัดความจุในการดูดยึดธาตุอาหาร มีข้อจำกัดด้าน ความจุในการแลกเปลี่ยนประจุบวก (c) มีข้อจำกัดในเรื่อง ดินเป็นกรดจัดถึงกรดจัดมาก (a) ส่งผลให้รากพืชไม่สามารถดูดธาตุอาหารไปใช้ได้มีประสิทธิภาพ และข้อจำกัดในเรื่องของความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหารพืชในการเพาะปลูก (s) ได้แก่ ชุดดิน Cm-fsi-silA/d5,E0 Cm-fsi-silA/d5,E0M3 Cn-sicLA/d5,E0 Cn-sicLA/d5,E0M2 Cn-sicLA/d5,E0,msub

พริก**ชั้นที่มีความเหมาะสมสูง (S1)**

ได้แก่ ชุดดิน Cn-sicLA/d5,E0M2

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

พบว่า คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ความเป็นประโยชน์ ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) มีข้อจำกัดความจุในการดูดยึดธาตุอาหาร มีข้อจำกัดด้าน ความจุในการแลกเปลี่ยนประจุบวก (c) ได้แก่ ชุดดิน Cm-fsi-silA/d5,E0 Cm-fsi-silA/d5,E0M3 Cn-sicLA/d5,E0 Cn-sicLA/d5,E0,msub

ตารางที่ 5-1 ^๕ระดับความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลโรงช้าง อำเภอหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

หน่วยที่ดิน	ข้าว	ข้าวโพด	มะม่วง	กล้วย	ถั่วเขียว	พริก
Cm-fsi-silA/d5,E0	N	S2sc	S2c	S2c	S2sc	S2c
Cm-fsi-silA/d5,E0M3	S2sc	S3o	S3o	S2oc	S2soc	S2oc
Cn-sic1A/d5,E0	S2sa	N	S3o	S3o	S2oa	S2o
Cn-sic1A/d5,E0M2	N	S2sa	S2a	S2a	S2a	S1
Cn-sic1A/d5,E0,msub	S2sa	N	S3o	S3o	S2oa	S2o

หมายเหตุ : 1. คำอธิบายชุดดินดูจากตารางหน่วยแผนที่ดิน ตำบลโรงช้าง อำเภอหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. ข้อจำกัดในการประเมินคุณภาพที่ดิน

S1 = มีความเหมาะสมมาก	a = ปฏิกริยาของดิน
S2 = มีความเหมาะสม	c = ความจุในการแลกเปลี่ยนประจุบวก
S3 = มีความเหมาะสมน้อย	o = การระบายน้ำ
N = ไม่มีความเหมาะสม	s = เนื้อดิน

บทที่ 6

แผนการใช้ที่ดิน

บทที่ 6

แผนการใช้ที่ดิน

6.1 ปรัชญาในการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบล

ในการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลฉบับนี้ได้ใช้ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”¹⁾ เป็นหลัก โดยมีรายละเอียดดังนี้ “เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกัน จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่รัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกใน คุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอก”

(https://www.chaipat.or.th/site_content/item/1309-2010-06-03-09-50-07.html)

6.2 นโยบายแห่งรัฐ ในการกำหนดแผนการใช้ที่ดินตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัด

พระนครศรีอยุธยา

แผนการใช้ที่ดินตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้กำหนดไว้ตามกรอบของนโยบายแห่งรัฐ ดังรายละเอียดในตารางที่ 6-1

ตารางที่ 6-1 นโยบายแห่งรัฐที่เกี่ยวข้องกับแผนการใช้ที่ดิน ตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ลำดับที่	กฎหมาย/ยุทธศาสตร์/ แผนการปฏิบัติ/แผนแม่บท	รายละเอียด
1	รัฐธรรมนูญแห่งอาณาจักร ไทยพ.ศ. 2560	มาตรา 72 (1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศไทยเหมาะสมกับสภาพของพื้นที่และศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน
2	ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)	ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
3	แผนการปฏิรูปประเทศ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม	ประเด็นย่อยที่ 21 จัดทำแผนการใช้ที่ดินของชาติทั้งระบบให้สอดคล้องและเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ประเด็นย่อยที่ 22 ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 6-1 (ต่อ)

ลำดับที่	กฎหมาย/ยุทธศาสตร์/แผนการ ปฏิบัติ/แผนแม่บท	รายละเอียด
4	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ 12(พ.ศ. 2560-2564)	ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ และแข่งขันได้อย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน
5	นโยบายและแผนการบริหารจัดการ ที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ (พ.ศ. 2560-2579)	ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านใช้ที่ดินและทรัพยากรดินเพื่อให้ เกิดประโยชน์สูงสุด ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการบริหารจัดการที่ดินและ ทรัพยากรดิน
6	ยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคกลาง ตอนบน	- ส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้ สารเคมีทางการเกษตร - การปรับปรุงคุณภาพดิน (การพัฒนาพื้นที่ดินเปรี้ยว และปรับปรุงพื้นที่ดินกรด) - ตรวจวิเคราะห์ดิน
7	แผนพัฒนาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	- ส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้ สารเคมีทางการเกษตร - การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ - การปรับปรุงคุณภาพดิน (การพัฒนาพื้นที่ดินเปรี้ยว และปรับปรุงพื้นที่ดินกรด) - ตรวจวิเคราะห์ดิน

ตารางที่ 6-1 (ต่อ)

ลำดับที่	กฎหมาย/ยุทธศาสตร์/แผนการ ปฏิบัติ/แผนแม่บท	รายละเอียด
8	แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี (พ.ศ. 2561-2564)	- ส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร - ตรวจวิเคราะห์ดิน - ส่งเสริมการใช้พืชปุ๋ยสด - การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ - ส่งเสริมการใช้ผลิตภัณฑ์กรมพัฒนาที่ดิน - ขุดลอกแหล่งน้ำตามธรรมชาติ - การนำผักตบชวามาใช้ในการทำปุ๋ย

6.3 แผนการใช้ที่ดิน

แผนการใช้ที่ดินตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้กำหนดออกเป็น 4 เขต ดังนี้ (ตารางที่ 6-2 และ รูปที่ 6-1)

6.3.1 เขตเกษตรกรรม

มีเนื้อที่ 5,358 ไร่ หรือร้อยละ 82.52 ของพื้นที่ตำบล พื้นที่เขตการเกษตรกรรมนี้เป็น บริเวณที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย และพื้นที่ตำบลอยู่ในบริเวณเขต ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้นที่ 3 4 และ 5 ซึ่งไม่มีข้อกำหนดเรื่องการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เขตการเกษตรนี้ เกษตรกรมีการใช้ประโยชน์เพื่อการเพาะปลูกทั้งทำนา ปลูกพืชไร่ ไม้ผล ไม้ยืนต้น แต่เมื่อพิจารณาถึงความเหมาะสม ของที่ดินสำหรับการเกษตร และทิศทางการพัฒนาพื้นที่นี้ สามารถแบ่งพื้นที่เขตเกษตรกรรมเป็น 6 เขต คือ เขตทำนา เขตปลูกพืชไร่ เขตไม้ผล เขตพืชสวน เขตปศุสัตว์ และเขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยจัดเป็นเขตเกษตรกรรมชั้นดี เป็นพื้นที่เหมาะสมสำหรับ การปลูกพืชในระดับปานกลางถึงสูง สามารถพัฒนาศักยภาพการผลิตได้ เมื่อมีการจัดการน้ำอย่างเหมาะสมต่อช่วงฤดูกาลเพาะปลูกหรือฤดูกาลให้ผลผลิต โดยแบ่งได้เป็น 7 เขต ดังนี้

1.1) เขตทำนาพื้นที่ตอน (สัญลักษณ์แผนที่ 21101)

มีเนื้อที่ 508 ไร่ หรือร้อยละ 7.55 ของพื้นที่ตำบล เป็นพื้นที่ปลูกข้าว พันธุ์หอมปทุม และข้าวพันธุ์กข 41 และ 47 โดยอาศัยน้ำฝน และแหล่งน้ำธรรมชาติเป็นหลัก เขตทำนาในพื้นที่ ดังกล่าวนี้อาจมีลักษณะดินปน และดินล่างเป็นดินร่วนปนทรายแบ่งละเอียด มีข้อจำกัดคือ ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ พืชมักแสดงอาการขาดน้ำอย่างเห็นได้ชัดเจนในช่วงฝนแล้ง และเสี่ยงต่อการเกิดการชะล้างพังทลาย พื้นที่เขตนี้สามารถพัฒนาหรือส่งเสริมการปลูกถั่วเขียว และพืชปุ๋ยสดชนิดต่างๆได้ หากพื้นที่ ดังกล่าวไม่สามารถปลูกข้าวได้ หลังฤดูทำนา ควรส่งเสริมให้มีการปลูกพืชผักจากแหล่งน้ำธรรมชาติ และปลูกพืชอายุสั้นที่มีมูลค่า เพื่อสร้างรายได้ให้กับเกษตรกร

ข้อเสนอแนะในการใช้พื้นที่

(1) พื้นที่ในเขตนี้มีศักยภาพในการผลิตข้าวต่ำ ควรส่งเสริมให้มีการปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่นที่มีความเหมาะสมต่อพื้นที่และเป็นที่ต้องการของตลาด และส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินโดยการเพิ่มอินทรีย์วัตถุ เช่นปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยพืชสด เพื่อช่วยปรับปรุงโครงสร้างของดิน เพิ่มการอุ้มน้ำของดิน และเพิ่มธาตุอาหารที่เป็นประโยชน์สำหรับพืช ร่วมกับการใส่ปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดิน ในอัตราส่วนที่เหมาะสม เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิต

(2) หากต้องการปลูกข้าวควรมีการปรับสภาพพื้นที่ในแปลงนาข้าว เพื่อสามารถควบคุมระดับการแช่ขังของน้ำให้เหมาะสมต่อการเพาะปลูก

(3) พิจารณาดำเนินการพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ รวมทั้งการปรับปรุง ประสิทธิภาพของแหล่งน้ำตามธรรมชาติให้สามารถกักเก็บน้ำได้ดีขึ้น

(4) ส่งเสริมการปลูกพืชหลังนาเพื่อเป็นรายได้เสริม เช่น กระจับแดง แตงโม พืชผัก โดยการทำการเกษตรปลอดภัย

(5) ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อสร้างอำนาจในการต่อรองราคา และซื้อปัจจัยการผลิต ในราคาต่ำกว่าท้องตลาด

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการในเขตการใช้ที่ดิน ได้แก่

- 1) ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด การทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และน้ำหมักชีวภาพ
- 2) สนับสนุนปัจจัยและองค์ความรู้การแก้ไขปัญหาการชะล้างพังทลายของดินด้วยระบบการอนุรักษ์ดินและน้ำทั้งวิธีกลและวิธีพืช
- 3) สนับสนุนองค์ความรู้ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมและได้ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
- 4) สนับสนุนการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กและแหล่งน้ำธรรมชาติในพื้นที่

กิจกรรมของส่วนราชการอื่นๆ ที่ขอรับการสนับสนุน ได้แก่

- 1) กรมการข้าว สนับสนุนเรื่องผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวหอมปทุม และ กข 41 กข 47
- 2) กรมทรัพยากรที่บาดาล สนับสนุนเรื่องเจาะบ่อบาดาล
- 3) กรมวิชาการเกษตร สนับสนุน เรื่องการถ่ายทอดเทคโนโลยีในการป้องกันและกำจัดโรคแมลงในการผลิตข้าว
- 4) กระทรวงพลังงาน สนับสนุน การใช้พลังงานแสงอาทิตย์เพื่อการลดต้นทุนการผลิต

1.2) เขตทำนาพื้นที่ลุ่ม (สัญลักษณ์แผนที่ 21102)

มีเนื้อที่ 4,586 ไร่ หรือร้อยละ 68.18 ของพื้นที่ตำบล เป็นพื้นที่ปลูกข้าวพันธุ์หอมปทุม และข้าวพันธุ์กข 41 และ 47 โดยอาศัยน้ำฝนและแหล่งน้ำชลประทานเป็นหลัก เขตทำนาในพื้นที่ ดังกล่าวนี้อาศัยดินบน และดินล่างเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง มีข้อจำกัดคือ ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ดินมีปฏิกิริยาเป็นกรดจัด จากสภาพดินที่มีปัญหาความเป็นกรดจัดจะส่งผลให้พืชไม่สามารถเจริญเติบโตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการใช้พื้นที่

(1) พื้นที่ในเขตนี้มีศักยภาพในการผลิตข้าวในระดับปานกลาง ควรส่งเสริมให้มีการผลิตข้าว ที่มีมูลค่าทางการตลาดที่สูงและเป็นที่ต้องการของตลาด และส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินโดยการ ใช้วัสดุ ปรับปรุงค่าความเป็นกรดของดินให้ดีขึ้น เพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน เช่น การไถกลบตอซังและฟางพืช การใช้ปุ๋ย หมัก ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยพืชสด เพื่อช่วยปรับปรุงโครงสร้างของดิน เพิ่มการอุ้มน้ำของดิน และเพิ่มธาตุอาหาร ที่เป็นประโยชน์สำหรับพืช ร่วมกับการใส่ปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดิน ในอัตราส่วนที่เหมาะสม เพื่อเป็นการเพิ่ม รายได้และต้นทุนการผลิต

(2) ควรมีการปรับสภาพพื้นที่ในแปลงนาข้าว เพื่อควบคุมระดับการแช่ขังของน้ำ ในระหว่าง การเพาะปลูกให้เหมาะสม

(3) พิจารณาดำเนินการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กในพื้นที่ รวมทั้งการปรับปรุง ประสิทธิภาพ แหล่งน้ำตามธรรมชาติให้มีการกักเก็บน้ำได้ดีขึ้น

(4) ส่งเสริมการปลูกพืชหลังนาเพื่อเป็นรายได้เสริมโดยการทำการเกษตรปลอดถัย

(5) ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อสร้างอำนาจในการต่อรองราคา และซื้อปัจจัยการผลิต ในราคา ต่ำกว่าท้องตลาด

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการในเขตการใช้ที่ดิน ได้แก่

1) ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด การทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และน้ำหมักชีวภาพ
2) สนับสนุนปัจจัยและองค์ความรู้การแก้ไขปัญหาการชะล้างพังทลายของดินด้วยระบบการ อนุรักษ์ดินและน้ำทั้งวิธีกลและวิธีพืช

3) สนับสนุนองค์ความรู้ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมและได้ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4) สนับสนุนการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กและแหล่งน้ำธรรมชาติในพื้นที่

กิจกรรมของส่วนราชการอื่นๆ ที่ขอรับการสนับสนุน ได้แก่

1) กรมการข้าว สนับสนุนเรื่องผลิตเมล็ดพันธุ์ปลูกข้าวพันธุ์หอมปทุม และพันธุ์กข 41 47
2) กรมทรัพยากรที่บาดาล สนับสนุนเรื่องเจาะบ่อบาดาล
3) กรมวิชาการเกษตร สนับสนุน เรื่องการถ่ายทอดเทคโนโลยีในการป้องกันและกำจัดโรค แมลงในการผลิตข้าว

4) กระทรวงพลังงาน สนับสนุน การใช้พลังงานแสงอาทิตย์เพื่อการลดต้นทุนการผลิต

5) กรมชลประทาน สนับสนุนเรื่องการพัฒนาแหล่งน้ำชลประทานในพื้นที่

1.3) เขตปลูกข้าวโพด (สัญลักษณ์ที่ 21201)

มีเนื้อที่ 21 ไร่ หรือร้อยละ 0.31 ของพื้นที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรมีการใช้พื้นที่ เพื่อการปลูก ข้าวโพดโดยอาศัยน้ำจากน้ำฝนและแหล่งน้ำตามธรรมชาติเป็นหลัก เกษตรกรปลูกในสภาพพื้นที่เป็นพื้นที่ ค่อนข้างลุ่มมีเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทรายแฉะ หรือดินเหนียวปนทรายแฉะ ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ มีความ เหมาะสมปานกลางสำหรับปลูกข้าวโพด เป็นพืชที่ใช้น้ำน้อยและดูแลรักษาง่าย ในพื้นที่ที่เป็นนาจะปรับเปลี่ยน มาปลูกข้าวโพดควรมีการปรับพื้นที่เพื่อลดการแช่ขังของน้ำและปรับปรุงดินให้มีความโปร่งเพื่อความเหมาะสม

ต่อการเจริญเติบโตและการระบายน้ำในแปลง พื้นที่นี้สามารถเปลี่ยนเป็นการปลูกพืชตระกูลถั่ว หรือพืชผักสวนครัวที่มีมูลค่าสูงตามความต้องการของตลาดได้

ข้อเสนอแนะในการใช้พื้นที่

(1) ควรส่งเสริมปรับปรุงบำรุงดินโดยการเพิ่มอินทรีย์วัตถุ เช่น ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยพืชสด เพื่อช่วยปรับปรุงโครงสร้างของดิน และเพิ่มธาตุอาหารที่เป็นประโยชน์สำหรับพืช ร่วมกับการใส่ปุ๋ยเคมีในอัตราส่วนที่เหมาะสม

(2) สามารถปรับเปลี่ยนพืชเป็นไม้ยืนต้น และไม้ผลได้

(3) ส่งเสริมการทำเกษตรผสมผสาน/เกษตรทฤษฎีใหม่ สนับสนุน/ให้ความรู้เรื่อง ชนิดพืชทางเลือก โดยนำระบบเกษตรกรรมยั่งยืนมาปรับใช้

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการในเขตการใช้ที่ดิน ได้แก่

1) ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด การทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และน้ำหมักชีวภาพ
2) สนับสนุนปัจจัยและองค์ความรู้การแก้ไขปัญหาการชะล้างพังทลายของดินด้วยระบบการอนุรักษ์ดินและน้ำทั้งวิธีกลและวิธีพืช

3) สนับสนุนองค์ความรู้ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมและได้ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4) สนับสนุนการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กและแหล่งน้ำธรรมชาติในพื้นที่

กิจกรรมของส่วนราชการอื่นๆ ที่ขอรับการสนับสนุน ได้แก่

1) กรมทรัพยากรที่บาดาล สนับสนุนเรื่องเจาะบ่อบาดาล
2) กรมวิชาการเกษตร สนับสนุน เรื่องการถ่ายทอดเทคโนโลยีในการป้องกันและกำจัดโรคแมลงในการผลิตข้าวโพด

4) กระทรวงพลังงาน สนับสนุน การใช้พลังงานแสงอาทิตย์เพื่อการลดต้นทุนการผลิต

5) กรมชลประทาน สนับสนุนเรื่องการพัฒนาแหล่งน้ำชลประทานในพื้นที่

1.4) เขตปลูกมันสำปะหลัง (สัญลักษณ์ที่ 21203)

มีเนื้อที่ 10 ไร่ หรือร้อยละ 0.15 ของพื้นที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรมีการใช้พื้นที่ เพื่อการปลูกมันสำปะหลังโดยอาศัยน้ำจากน้ำฝนและแหล่งน้ำตามธรรมชาติเป็นหลัก เกษตรกรปลูกในสภาพพื้นที่ค่อนข้างลุ่มมีลักษณะเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทรายปนแฉะ ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ มีความเหมาะสมปานกลางสำหรับปลูกมันสำปะหลัง เป็นพืชที่ใช้น้ำน้อยและดูแลรักษาง่าย พื้นที่นี้สามารถปรับเปลี่ยนเป็นการปลูกใช้น้ำน้อยที่มีมูลค่าสูง และพืชตระกูลถั่วได้

ข้อเสนอแนะในการใช้พื้นที่

(1) ควรส่งเสริมปรับปรุงบำรุงดินโดยการเพิ่มอินทรีย์วัตถุ เช่น ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยพืชสด เพื่อช่วยปรับปรุงโครงสร้างของดิน เพิ่มการอุ้มน้ำของดิน และเพิ่มธาตุอาหารที่เป็น ประโยชน์สำหรับพืช ร่วมกับการใส่ปุ๋ยเคมีในอัตราส่วนที่เหมาะสม

(2) สามารถปรับเปลี่ยนเป็นปลูกพืชพืชผักและไม้ยืนต้นได้

(3) ส่งเสริมการทำเกษตรผสมผสาน/เกษตรทฤษฎีใหม่ สนับสนุน/ให้ความรู้เรื่อง ชนิดพืช ทางเลือก โดยนำระบบเกษตรกรรมยั่งยืนมาปรับใช้

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการในเขตการใช้ที่ดิน ได้แก่

1) ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด การทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และน้ำหมักชีวภาพ
2) สนับสนุนปัจจัยและองค์ความรู้การแก้ไขปัญหาการชะล้างพังทลายของดินด้วยระบบการอนุรักษ์ดินและน้ำทั้งวิธีกลและวิธีพืช

3) สนับสนุนองค์ความรู้ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมและได้ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4) สนับสนุนการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กและแหล่งน้ำธรรมชาติในพื้นที่

กิจกรรมของส่วนราชการอื่นๆ ที่ขอรับการสนับสนุน ได้แก่

1) กรมทรัพยากรที่บาดาล สนับสนุนเรื่องเจาะบ่อบาดาล
2) กรมวิชาการเกษตร สนับสนุน เรื่องการถ่ายทอดเทคโนโลยีในการป้องกันและกำจัดโรคแมลงในการผลิตมันสำปะหลัง

3) กระทรวงพลังงาน สนับสนุน การใช้พลังงานแสงอาทิตย์เพื่อการลดต้นทุนการผลิต

4) กรมชลประทาน สนับสนุนเรื่องการพัฒนาแหล่งน้ำชลประทานในพื้นที่

1.5) เขตปลูกกระเจี๊ยบแดง (สัญลักษณ์ที่ 21234)

มีเนื้อที่ 5 ไร่ หรือร้อยละ 0.07 ของพื้นที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรมีการใช้พื้นที่ เพื่อการปลูกกระเจี๊ยบแดง เกษตรกรที่ปลูกกระเจี๊ยบแดงส่วนใหญ่ปลูกในพื้นที่ลุ่มใกล้บ้าน มีลักษณะดินเป็นร่วนปนทราย แปร ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ มีความเหมาะสมปานกลางสำหรับปลูก พื้นที่นี้สามารถเปลี่ยนเป็นการปลูกพืชผักสวนครัวที่สามารถนำมาบริโภคและตามความต้องการของตลาดชนิดอื่นได้ เช่น มะเขือ พริก แตงกวา เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการใช้พื้นที่

(1) ควรส่งเสริมปรับปรุงบำรุงดินโดยการเพิ่มอินทรีย์วัตถุ เช่น ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยพืชสด เพื่อช่วยปรับปรุงโครงสร้างของดิน เพิ่มการอุ้มน้ำของดิน และเพิ่มธาตุอาหารที่เป็น ประโยชน์สำหรับพืช ร่วมกับการใส่ปุ๋ยเคมีในอัตราส่วนที่เหมาะสม

(2) สามารถปรับเปลี่ยนเป็นปลูกพืชพืชผักและไม้ยืนต้นได้

(3) ส่งเสริมการทำเกษตรผสมผสาน/เกษตรทฤษฎีใหม่ สนับสนุน/ให้ความรู้เรื่อง ชนิดพืช ทางเลือก โดยนำระบบเกษตรกรรมยั่งยืนมาปรับใช้

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการในเขตการใช้ที่ดิน ได้แก่

- 1) ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด การทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และน้ำหมักชีวภาพ
- 2) สนับสนุนปัจจัยและองค์ความรู้การแก้ไขปัญหาการชะล้างพังทลายของดินด้วยระบบการอนุรักษ์ดินและน้ำทั้งวิธีกลและวิธีพืช

3) สนับสนุนองค์ความรู้ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมและได้ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4) สนับสนุนการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กและแหล่งน้ำธรรมชาติในพื้นที่

กิจกรรมของส่วนราชการอื่นๆ ที่ขอรับการสนับสนุน ได้แก่

- 1) กรมทรัพยากรที่บาดาล สนับสนุนเรื่องเจาะบ่อบาดาล
- 2) กรมวิชาการเกษตร สนับสนุน เรื่องการถ่ายทอดเทคโนโลยีในการป้องกันและกำจัดโรคแมลงในการผลิตกระเจี๊ยบแดง
- 3) กระทรวงพลังงาน สนับสนุน การใช้พลังงานแสงอาทิตย์เพื่อการลดต้นทุนการผลิต
- 4) กรมชลประทาน สนับสนุนเรื่องการพัฒนาแหล่งน้ำชลประทานในพื้นที่

1.6) เขตปลูกมะม่วง เขตปลูกกล้วย เขตปลูกมะขามเทศ และเขตไม้ผลอื่นๆ (สัญลักษณ์ที่ 21306 21310 21323 และ 21331)

เนื้อที่ 97 ไร่ หรือร้อยละ 1.45 ของพื้นที่ตำบล พื้นที่เขตนี้กำหนดให้เป็นเขต เกษตรกรรมเพื่อการปลูกไม้ผลที่อาศัยน้ำฝนและน้ำจากคลองชลประทานเป็นหลัก สภาพพื้นที่เป็นพื้นที่ลุ่ม ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทรายแป้ง และดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำมีความเหมาะสมปานกลางสำหรับการปลูกไม้ผล ควรส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกไม้ผลที่สามารถเพิ่มมูลค่าได้และตรงกับความต้องการของตลาด

ข้อเสนอแนะในการใช้พื้นที่

(1) ควรพัฒนาระบบชลประทานเพื่อปรับปรุงแบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน มาเป็นการปลูกไม้ผลหรือพืชผักที่มีมูลค่าสูงและเป็นที่ต้องการของตลาด

(2) ปรับปรุงคุณภาพของดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ และลักษณะทางกายภาพของดิน ที่เหมาะสมสำหรับการปลูกพืช โดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยคอก ซึ่งจะเป็นการปรับปรุง โครงสร้างของดินให้ดีขึ้นทำให้ดินร่วนซุย เพิ่มการอุ้มน้ำของดินให้ดีขึ้น

(3) ดำเนินการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กในพื้นที่เขตนี้ รวมทั้งการปรับปรุง ประสิทธิภาพแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น เหมือง ฝาย ลำคลองสาธารณะ บึง หนอง ให้มีการกักเก็บน้ำได้ดีขึ้น

(4) ส่งเสริมการผลิตพืช โดยให้คำแนะนำพืชทางเลือกที่สามารถเพิ่มมูลค่าและตอบสนองความต้องการของตลาดได้

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการในเขตการใช้ที่ดิน ได้แก่

- 1) ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด การทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และน้ำหมักชีวภาพ
- 2) สนับสนุนปัจจัยและองค์ความรู้การแก้ไขปัญหาการชะล้างพังทลายของดินด้วยระบบการอนุรักษ์ดินและน้ำทั้งวิธีกลและวิธีพืช
- 3) สนับสนุนองค์ความรู้ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมและได้ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
- 4) สนับสนุนการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กและแหล่งน้ำธรรมชาติในพื้นที่

กิจกรรมของส่วนราชการอื่นๆ ที่ขอรับการสนับสนุน ได้แก่

- 1) กรมวิชาการเกษตร สนับสนุน เรื่อง การจัดการพืชที่ดีในไม้ผล ไม้ยืนต้น GAP (Good Agricultural Practice : ระบบการผลิตทางการเกษตรที่ดี)
- 2) กรมทรัพยากรที่บาดาล สนับสนุนเรื่องเจาะบ่อบาดาล
- 3) กรมวิชาการเกษตร สนับสนุน เรื่องการถ่ายทอดเทคโนโลยีในการป้องกันและกำจัดโรคแมลงในการผลิตกระเจี๊ยบแดง
- 4) กระทรวงพลังงาน สนับสนุน การใช้พลังงานแสงอาทิตย์เพื่อการลดต้นทุนการผลิต
- 5) กรมชลประทาน สนับสนุนเรื่องการพัฒนาแหล่งน้ำชลประทานในพื้นที่

1.7) เขตปลูกพืชผัก พืชสวนอื่นๆ (สัญลักษณ์ที่ 21501 21515)

เนื้อที่ 39 ไร่ หรือร้อยละ 0.58 ของพื้นที่ตำบล พื้นที่เขตนี้กำหนดให้เป็นเขต เกษตรกรรม เพื่อการปลูกพืชผักพืชสวนโดยอาศัยน้ำจากน้ำประปาและแหล่งน้ำธรรมชาติเป็นหลัก สภาพพื้นที่เป็นพื้นที่ลุ่ม ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทรายแบ่ง มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ มีความเหมาะสมปานกลางสำหรับการปลูกพืชผัก พืชสวนควรส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกพืชผักที่ใช้บริโภคสามารถเพิ่มมูลค่าและตอบสนองความต้องการของตลาดได้ เช่น พริก มะเขือ มะกรูด เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการใช้พื้นที่

- (1) ควรพัฒนาระบบชลประทานเพื่อปรับปรุงแบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน มาเป็นการปลูกไม้ผล หรือพืชผักที่มีมูลค่าสูงและเป็นที่ต้องการของตลาด
- (2) ปรับปรุงคุณภาพของดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ และลักษณะทางกายภาพของดินที่เหมาะสมสำหรับการปลูกพืช โดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยคอก ซึ่งจะเป็นการปรับปรุง โครงสร้างของดินให้ดีขึ้นทำให้ดินร่วนซุย เพิ่มการอุ้มน้ำของดินให้ดีขึ้น
- (3) ดำเนินการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กในพื้นที่เขตนี้ รวมทั้งการปรับปรุง ประสิทธิภาพแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น เหมือง ฝาย ลำคลองสาธารณะ บึง หนอง ให้มีการกักเก็บน้ำได้ดีขึ้น
- (4) ส่งเสริมการผลิตพืช โดยให้คำแนะนำพืชทางเลือกที่สามารถเพิ่มมูลค่าและตอบสนองความต้องการของตลาดได้

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการในเขตการใช้ที่ดิน ได้แก่

- 1) ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด การทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และน้ำหมักชีวภาพ
- 2) สนับสนุนปัจจัยและองค์ความรู้การแก้ไขปัญหาการชะล้างพังทลายของดินด้วยระบบการอนุรักษ์ดินและน้ำทั้งวิธีกลและวิธีพืช

3) สนับสนุนองค์ความรู้ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมและได้ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4) สนับสนุนการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กและแหล่งน้ำธรรมชาติในพื้นที่

กิจกรรมของส่วนราชการอื่นๆ ที่ขอรับการสนับสนุน ได้แก่

- 1) กรมวิชาการเกษตร สนับสนุน เรื่อง การจัดการพืชที่ดีในไม้ผล ไม้ยืนต้น GAP (Good Agricultural Practice : ระบบการผลิตทางการเกษตรที่ดี)
- 2) กรมทรัพยากรที่บาดาล สนับสนุนเรื่องเจาะบ่อบาดาล
- 3) กรมวิชาการเกษตร สนับสนุน เรื่องการถ่ายทอดเทคโนโลยีในการป้องกันและกำจัดโรคแมลงในการผลิตพืชผัก พืชสวนอื่นๆ
- 4) กระทรวงพลังงาน สนับสนุน การใช้พลังงานแสงอาทิตย์เพื่อการลดต้นทุนการผลิต
- 5) กรมชลประทาน สนับสนุนเรื่องการพัฒนาแหล่งน้ำชลประทานในพื้นที่

2. เขตชุมชน (สัญลักษณ์ที่ 2)

มีเนื้อที่ 858 ไร่ หรือร้อยละ 12.76 ของพื้นที่ตำบล พื้นที่ของเขตนี้เป็นบริเวณที่ตั้งของ ชุมชนชนบท ที่มีการตั้งบ้านเรือนกระจุกกระจายมีสภาพการใช้ที่ดินรอบชุมชนเป็นสวนไม้ผลผสมและพืชผักสวนครัวปะปน กับที่อยู่อาศัย

ข้อเสนอแนะในการใช้พื้นที่

เทศบาลตำบลควรเร่งศึกษาปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ตลอดจนจัดลำดับ ความสำคัญของปัญหาเพื่อนำมากำหนดแนวทางในการพัฒนาได้อย่างถูกต้องตามความต้องการของชุมชน ในประเด็นปัญหาบางเรื่องที่เกิดขีดความสามารถของท้องถิ่น ทางองค์การบริหารส่วนตำบลสามารถ ทำเรื่องถึงส่วนราชการที่เกี่ยวข้องโดยตรงเพื่อขอรับการสนับสนุนในการศึกษาปัญหา แนวทาง การแก้ไข และจัดทำโครงการและงบประมาณเพื่อดำเนินการต่อไป และควรสนับสนุนการทำเกษตรแบบปลอดภัยในหมู่บ้านให้มีความเข้มแข็ง เพื่อสุขภาพของคนในชุมชนรวมทั้งให้การสนับสนุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP ที่สำคัญในชุมชนให้ได้มาตรฐานและเป็นที่รู้จักในตลาด

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการในเขตการใช้ที่ดิน ได้แก่

สนับสนุนการรวมกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ ถ่ายทอดองค์ความรู้งานการพัฒนาที่ดินสู่ชุมชน

กิจกรรมของส่วนราชการอื่นๆ ที่ขอรับการสนับสนุน ได้แก่

- 1) กรมพัฒนาชุมชน สนับสนุนเรื่องพัฒนาสินค้า OTOP สู่ห้วดาว
- 2) กรมการปกครองท้องถิ่น สนับสนุนเรื่องสนับสนุนให้เกษตรกรได้รับการฝึกอบรม การรวมกลุ่มผลิตสินค้าชุมชน

3. เขตอุตสาหกรรม

เขตอุตสาหกรรมที่ดำเนินการในปัจจุบัน (สัญลักษณ์ที่ 41)

มีเนื้อที่ 101 ไร่ หรือร้อยละ 1.50 ของพื้นที่ตำบล โดยส่วนใหญ่เป็นโรงงานเผาอิฐมอญแดง
จำหน่ายในชุมชน และในพื้นที่ใกล้เคียง

ข้อเสนอแนะในการใช้พื้นที่

ควรมีการจัดการ การดำเนินกิจการให้มีความเหมาะสมโดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
โดยทั่วไปในชุมชน

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการในเขตการใช้ที่ดิน ได้แก่

ส่งเสริมการจัดการขยะที่เกิดจากการทำกิจกรรมให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้

4. เขตแหล่งน้ำ

1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สัญลักษณ์ที่ 521)

มีเนื้อที่ 102 ไร่ หรือร้อยละ 1.52 ของพื้นที่ตำบล แหล่งน้ำตามธรรมชาติ ได้แก่ แม่น้ำ
ลำห้วย คลอง หนอง บึง

2) เขตแหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น (สัญลักษณ์ที่ 522)

มีเนื้อที่ 307 ไร่ หรือร้อยละ 4.56 ของพื้นที่ตำบล แหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ บ่อน้ำใน
ไร่นา คลองชลประทาน

ข้อเสนอแนะในการใช้พื้นที่

(1) ควรเร่งดำเนินการศึกษาหาแนวทางในการพัฒนาแหล่งน้ำผิวดินเพิ่มเติม แต่ต้อง คำนึงถึง
ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยทั่วไปประกอบการพิจารณาดังกล่าว

(2) ควรมีการบำรุงรักษาและขุดลอกแหล่งน้ำตามธรรมชาติที่มีอยู่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ของ
การเก็บกักน้ำ

(3) จัดทำโครงการเพื่อจัดหาแหล่งน้ำขนาดเล็กในไร่นา ของเกษตรกรและประสานงานกับ
กรมพัฒนาที่ดิน ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายจากกระทรวงเกษตร และสหกรณ์ให้เป็นหน่วยงานที่
รับผิดชอบการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก โดยจัดทำรอบแผนการ ดำเนินการตามลำดับความสำคัญ

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการในเขตการใช้ที่ดิน ได้แก่

1) สนับสนุนการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก

2) การขุดลอกแหล่งน้ำตามธรรมชาติ

กิจกรรมของส่วนราชการอื่นๆ ที่ขอรับการสนับสนุน ได้แก่

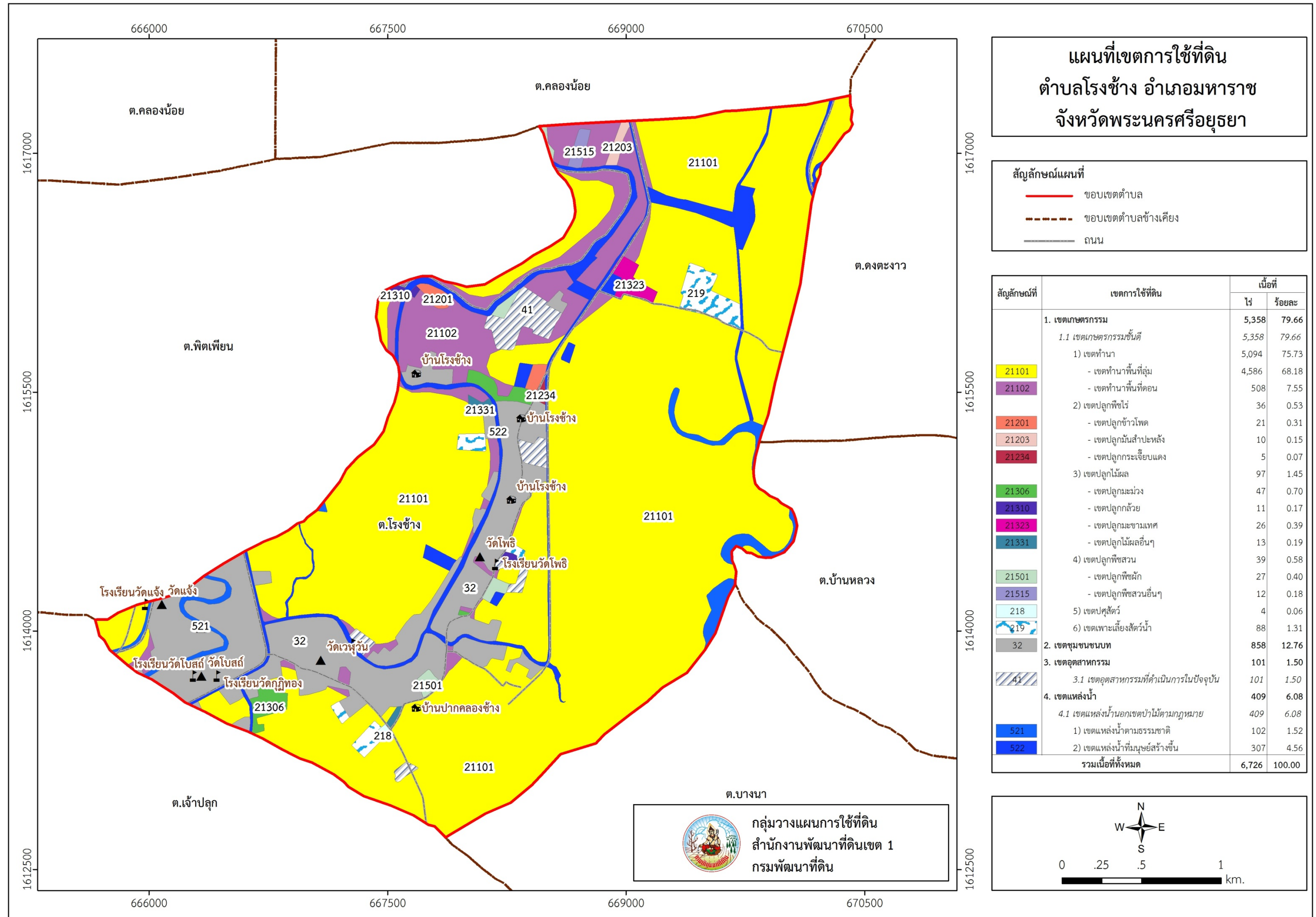
1) กรมทรัพยากรน้ำบาดาล สนับสนุนเรื่องขุดเจาะน้ำบาดาล

2) กระทรวงพลังงาน สนับสนุน การใช้พลังงานแสงอาทิตย์เพื่อการลดต้นทุนการผลิต

3) กรมชลประทาน สนับสนุนเรื่องการพัฒนาแหล่งน้ำชลประทานในพื้นที่

ตารางที่ 6-2 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สัญลักษณ์ที่	เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
	1. เขตเกษตรกรรม	5,358	79.66
	1.1 เขตเกษตรกรรมชั้นดี	5,358	79.66
	1) เขตทำนา	5,094	75.73
21101	- เขตทำนาพื้นที่ลุ่ม	4,586	68.18
21102	- เขตทำนาพื้นที่ดอน	508	7.55
	2) เขตปลูกพืชไร่	36	0.53
21201	- เขตปลูกข้าวโพด	21	0.31
21203	- เขตปลูกมันสำปะหลัง	10	0.15
21234	- เขตปลูกกระเจี๊ยบแดง	5	0.07
	3) เขตปลูกไม้ผล	97	1.45
21306	- เขตปลูกมะม่วง	47	0.70
21310	- เขตปลูกกล้วย	11	0.17
21323	- เขตปลูกมะขามเทศ	26	0.39
21331	- เขตปลูกไม้ผลอื่นๆ	13	0.19
	4) เขตปลูกพืชสวน	39	0.58
21501	- เขตปลูกพืชผัก	27	0.40
21515	- เขตปลูกพืชสวนอื่นๆ	12	0.18
218	5) เขตปศุสัตว์	4	0.06
219	6) เขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	88	1.31
32	2. เขตชุมชนชนบท	858	12.76
	3. เขตอุตสาหกรรม	101	1.50
41	3.1 เขตอุตสาหกรรมที่ดำเนินการในปัจจุบัน	101	1.50
	4. เขตแหล่งน้ำ	409	6.08
	4.1 เขตแหล่งน้ำนอกเขตป่าไม้ตามกฎหมาย	409	6.08
521	1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ	102	1.52
522	2) เขตแหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น	307	4.56
รวมเนื้อที่ทั้งหมด		6,726	100.00

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดินตำบลโรงช้าง อำเภอหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

6.4 ระบบการปลูกพืชตามแผนการใช้ที่ดิน

การจัดทำระบบการปลูกพืชตามแผนการใช้ที่ดินได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ การใช้ประโยชน์ที่ดิน เศรษฐกิจและสังคม นโยบายของรัฐ เพื่อประกอบการ พิจารณา กำหนดรูปแบบและ/หรือระบบการปลูกพืชให้เหมาะสมกับการใช้ที่ดินให้ถูกต้องเหมาะสมกับ ศักยภาพของ ทรัพยากรธรรมชาติของพื้นที่ ทั้งนี้ได้จัดทำระบบการปลูกพืชขึ้นใหม่ ดังนี้ (ตารางที่ 6-3)

เขตนาพื้นที่ลุ่ม-ดอน ทำนาในช่วงเดือนพฤษภาคม - พฤศจิกายน หลังจากเก็บเกี่ยวจะมีการปลูก พืชปุ๋ยสด เช่น ปอเทือง ถั่ว และทำนาอีกครั้งในช่วงเดือน ธันวาคม - มีนาคม

เขตพืชไร่ ปลูกข้าวโพด มันสำปะหลัง หลังเก็บเกี่ยว หลังจากเก็บเกี่ยวจะมีการปลูกพืชปุ๋ยสด เช่น ปอเทือง เพื่อปรับปรุงบำรุงดิน

เขตไม้ผล กล้วย ม่วง พืชทางเลือกเป็น มะพร้าว หม่อน เกษตรผสมผสาน และเกษตรอินทรีย์

ตารางที่ 6-3 ปฏิทินการเพาะปลูกตามแผนการใช้ที่ดิน

ระบบการเกษตร	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
นาในพื้นที่ลุ่ม	ข้าวหอมปทุม กข.41		ข้าวหอมปทุม กข.41 กข.				พืชปุ๋ยสด		น้ำท่วม			
นาในพื้นที่ดอน	ข้าวหอมปทุม กข.		ข้าวหอมปทุม กข.41 กข.				พืชผักอายุสั้น พืชปุ๋ย					
พืชไร่	ข้าวโพด มันสำปะหลัง ถั่วเขียว								พืชปุ๋ยสด			
ไม้ผล	กล้วย มะม่วง มะขาม มะพร้าว											

การวิเคราะห์ระบบการปลูกพืชตามแผนการใช้ที่ดิน พบว่า เป็นการปลูกพืชที่เหมาะสมกับ ศักยภาพ ของดิน และมีการใช้ประโยชน์จากที่ดินอย่างคุ้มค่า เพื่อเพิ่มผลผลิต ลดรายจ่าย และเพิ่มรายได้ สอดคล้องกับ ความต้องการของเกษตรกร ทั้งนี้ได้มีการเปรียบเทียบระบบการปลูกพืชปัจจุบันและระบบการปลูกพืชหลังมี แผนการใช้ที่ดิน ดังตารางที่ 6-3

ตารางที่ 6-3 การเปรียบเทียบระบบการปลูกพืชก่อนและหลังมีแผนการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	ระบบการปลูกพืชปัจจุบัน	ระบบการปลูกพืชหลังมี แผนการใช้ที่ดิน
เขตทำนาในพื้นที่ลุ่ม	ข้าวนาปี	ข้าวนาปี/พืชตระกูลถั่ว ปอเทือง
	ข้าวนาปรัง	ข้าวนาปรัง/ไถกลบและหมักตอ ซัง
เขตทำนาในพื้นที่ดอน	ข้าวนาปี	ข้าวนาปี/พืชผักอายุสั้น ปอ
	ข้าวนาปรัง	เทือง ข้าวนาปรังไถกลบและหมักตอ ซัง
เขตปลูกพืชไร่	มันสำปะหลัง	มันสำปะหลัง/พืชตระกูลถั่ว ปอ
	ข้าวโพด	เทือง ข้าวโพด/พืชตระกูลถั่ว ปอเทือง
เขตปลูกไม้ผล	กล้วย	กล้วย
	มะม่วง	มะม่วง
		มะขาม
		หม่อน
		เกษตรผสมผสาน เกษตรอินทรีย์/เกษตรปลอดภัย

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แล้วจะต้อง ดำเนินการดังต่อไปนี้

1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2563 และแผนล่วงหน้า ปี 2564-2566

1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลโรงช้างไปเสนอต่อ สภาเทศบาลตำบลโรงช้างเพื่อมิมติให้ความร่วมมือกับกรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่างๆ ที่กำหนดไว้ในแผน

1.3 สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายการมาয়กรมพัฒนาที่ดิน

7.2 ตัวชี้วัด

7.2.1 กิจกรรมที่กรมพัฒนาที่ดินดำเนินการในตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 5 โครงการ ดังนี้

- 1) การบริหารน้ำ
- 2) การปรับปรุงบำรุงดิน
- 3) พื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน
- 4) ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดิน

7.2.2 โครงการวิจัยในตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

- จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำลุ่ม – ดอน

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการ ในปีงบประมาณ 2563

เขตการใช้ที่ดิน	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ
เขตเกษตรกรรม 1.1 เขตทำนา	- การปรับปรุงบำรุงดิน - การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ - ผลิต จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด - ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดปรับปรุงบำรุงดิน - การทำปุ๋ยหมัก - รณรงค์ไถกลบตอซัง - พัฒนากลุ่มเกษตรกรการใช้สารอินทรีย์ - จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่ลุ่ม-ดอน - โครงการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพร้อมปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว - จัดหาปุ๋ยอินทรีย์ - ส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด - ฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน - ผลิตหญ้าแฝกเพื่อแจกจ่าย และเพื่อปลูก - พัฒนาพื้นที่เพื่อการสนับสนุนการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม - จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ	600,000

ตารางที่ 7-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ
1.2 เขตปลูกพืชไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน - จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่ลุ่ม - ดอน - จัดหาปุ๋ยโดโลไมท์ - ส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ - ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดปรับปรุงบำรุงดิน - ส่งเสริมการทำปุ๋ยหมัก - พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ 2. พื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน - ผลิตหญ้าแฝกเพื่อแจกจ่าย และเพื่อปลูก 3. พัฒนาพื้นที่เพื่อการสนับสนุนการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม - จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ 4. งานวิจัย (จัดทำอนุรักษ์ดินและน้ำลุ่ม-ดอน)	600,000

ตารางที่ 7-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ
1.3 เขตปลูกไม้ผล	1. การปรับปรุงบำรุงดิน - จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่ลุ่ม-ดอน - จัดหาปูนโดโลไมท์ - ส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ - ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดปรับปรุงบำรุงดิน - การทำปุ๋ยหมัก - พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ 2. ฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน - ผลิตหญ้าแฝกเพื่อแจกจ่าย และเพื่อปลูก 3. พัฒนาพื้นที่เพื่อการสนับสนุนการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม - จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ 4. งานวิจัย (จัดทำอนุรักษ์ดินและน้ำลุ่ม-ดอน)	600,000

ตารางที่ 7-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ
1.4 เขตปลูกพืชสวน	1. การปรับปรุงบำรุงดิน - จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่ลุ่ม-ดอน - จัดหาปุ๋ยโดโลไมท์ - ส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ - ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดปรับปรุงบำรุงดิน - การทำปุ๋ยหมัก - พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ 2. ฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน - ผลิตหญ้าแฝกเพื่อปลูก 3. พัฒนาพื้นที่เพื่อการสนับสนุนการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม - จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ 4. งานวิจัย (จัดทำอนุรักษ์ดินและน้ำลุ่ม-ดอน)	600,000
1.5 เขตแหล่งน้ำ	การบริหารน้ำ - ขุดลอกแหล่งน้ำขนาดเล็ก	400,000

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินและหน่วยงานที่สนับสนุนในเขตการใช้ที่ดิน ปี 2563

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดิน	กิจกรรมของหน่วยงานที่สนับสนุน
1. เขตการเกษตร 1.1 เขตทำนา	1. การปรับปรุงบำรุงดิน - การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ - ผลิต - จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด - ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดปรับปรุงบำรุงดิน - การทำปุ๋ยหมัก - รณรงค์ไถกลบตอซัง - พัฒนากลุ่มเกษตรกรการใช้สารอินทรีย์ - จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่ลุ่ม-ดอน - โครงการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพร้อมปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว - จัดหาปูนโดโลไมท์ - ส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด 2. งานวิจัย (จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำลุ่ม-ดอน)	1.1 จัดหาตลาดสินค้าเกษตร (พาณิชย์จังหวัด) 1.2 จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการใช้พันธุ์ข้าว (กรมการข้าว) 1.3 จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการป้องกันกำจัดศัตรูข้าว และการจัดการโรค/แมลง (กรมการข้าว) 1.4 ส่งเสริมการผลิตพันธุ์ข้าว แทนการปลูกข้าวเพื่อบริโภค จัดอบรม ถ่ายทอดความรู้เรื่องการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (กรมการข้าว)

ตารางที่ 7-2 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดิน	กิจกรรมของหน่วยงานที่สนับสนุน
2. เขตพืชไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน - จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่ลุ่ม-ดอน - จัดหาปุ๋ยโดโลไมท์ - ส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ - ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดปรับปรุงบำรุงดิน - การทำปุ๋ยหมัก - พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ 2. งานวิจัย (จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำลุ่ม-ดอน)	1.1 จัดหาตลาดสินค้าเกษตร (พาณิชย์จังหวัด) 1.2 การอบรมให้ความรู้/การจัดการ GAP (กรมวิชาการเกษตร)
3. เขตไม้ผล	1.การปรับปรุงบำรุงดิน - จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่ลุ่ม-ดอน - จัดหาปุ๋ยโดโลไมท์ - ส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ - ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดปรับปรุงบำรุงดิน - การทำปุ๋ยหมัก - พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ 2.งานวิจัย (จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำลุ่ม-ดอน)	1.1 จัดหาตลาดสินค้าเกษตร (พาณิชย์จังหวัด) 1.2 การอบรมให้ความรู้/การจัดการ GAP (กรมวิชาการเกษตร) 1.3 การปลูกไม้ผล เช่น กล้วย มะม่วง หม่อน ควรจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ ให้เกษตรกร (กรมวิชาการเกษตร)

ตารางที่ 7-2 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดิน	กิจกรรมของหน่วยงานที่สนับสนุน
4. เขตปศุสัตว์	การบริหารน้ำ - การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก	- ส่งเสริม/สนับสนุน เรืองพันธุ์เป็ด ไก่ สุกร
5. เขตแหล่งน้ำ	การบริหารน้ำ - การขุดลอกแหล่งน้ำขนาดเล็ก	- สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาล (กรม ทรัพยากรน้ำบาดาล)

ตารางที่ 7-3 เป้าหมายการดำเนินงาน และงบประมาณโครงการนำร่อง ต.โรงช้าง อ.มหาราช แผน 4 ปี (ปี 2563-2566) หน่วยงาน : สถานีพัฒนาที่ดินพระนครศรีอยุธยา

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย				รวม	งบประมาณ				รวม
			2563	2564	2565	2566		2563	2564	2565	2566	
	1. การบริหารจัดการ											
แหล่งน้ำ	1.1 ขุดลอกแหล่งน้ำขนาดเล็ก	แห่ง	1	1	1	1		-	-	-	-	-
	2. การปรับปรุงบำรุงดิน											
นาข้าว พืชไร่ พืชสวน ไม้ผล	2.1 จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่ ลุ่ม-ดอน	ไร่	500	500	500	500	2,000	750,000	750,000	750,000	750,000	3,000,000
นาข้าว พืชสวน ไม้ผล	2.2 โครงการจัดทำระบบอนุรักษ์ดิน และน้ำพร้อมปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว	ไร่	25	25	25	25	100	42,500	42,500	42,500	42,500	170,000
นาข้าว พืชสวน ไม้ผล	2.3 จัดหาปุ๋ยอินทรีย์	ตัน	10	10	10	10	40	17,000	17,000	17,000	17,000	68,000
นาข้าว	2.4 ส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด	ไร่	100	100	100	100	400	1,500	1,500	1,500	1,500	6,000
นาข้าว พืชไร่ พืชสวน ไม้ผล	2.5 ส่งเสริมการผลิตและการใช้ สารอินทรีย์	ราย	50	50	50	50	200	5,000	5,000	5,000	5,000	20,000
นาข้าว พืชไร่	2.6 ผลิตจัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	ตัน	10	10	10	10	40	33,000	33,000	33,000	33,000	132,000
นาข้าว พืชไร่	2.7 ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดปรับปรุง บำรุงดิน	ไร่	1,000	1,000	1,000	1,000	4,000	15,000	15,000	15,000	15,000	60,000
นาข้าว พืชไร่ พืชสวน ไม้ผล	2.8 การทำปุ๋ยหมัก	ตัน	10	10	10	10	40	34,000	34,000	34,000	34,000	136,000
นา	2.9 ผลิตปุ๋ยคอก	แปลง	1	1	1	1	4	20,000	20,000	20,000	20,000	80,000
นาข้าว พืชไร่ พืชสวน ไม้ผล	2.10 พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้ สารอินทรีย์	กลุ่ม	10	10	10	10	40	49,000	49,000	49,000	49,000	245,000

ตารางที่ 7-3 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย				รวม	งบประมาณ				รวม
			2563	2564	2565	2566		2563	2564	2565	2566	
	3. พื้นฟูและป้องกันการชะล้าง											
นาข้าว พืชไร่ พืชสวน ไม้ผล	3.1 ผลิตหญ้าแฝกเพื่อปลูก	กล้า	300,000	300,000	300,000	300,000	1,200,000	360,000	360,000	360,000	360,000	1,440,000
นาข้าว พืชไร่ พืชสวน ไม้ผล	4. ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนา ที่ดิน											
	4.1 ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนา ที่ดิน	แห่ง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
นาข้าว พืชไร่ พืชสวน ไม้ผล	5.วิจัย	ไร่	50	50	50	50	200	150,000	150,000	150,000	150,000	150,000

เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครอง. 2560. ข้อมูลจำนวนประชากรและบ้าน ธันวาคม พ.ศ. 2560. (Online).

<http://www.dopa.go.th>, 20 กุมภาพันธ์ 2562.

กรมพัฒนาชุมชน. 2560. ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน/ชุมชน (กชช. 2ค) ปี 2560. (Online).

<http://ebmn.cdd.go.th>, 27 กุมภาพันธ์ 2562.

_____. 2561. ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ปี 2561 กระทรวงมหาดไทย (Online)

<http://ebmn.cdd.go.th>, 15 มกราคม 2562.

กรมพัฒนาที่ดิน. 2557. นิยามและความหมายของดิน. (online).

<https://www.ddd.go.th/ofswab/thaisoil/p2.html>, 22 มิถุนายน 2561.

กรมอุตุนิยมวิทยา. 2561. สถิติภูมิอากาศ พ.ศ. 2561 กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.

เอกสารจากเครื่องคอมพิวเตอร์.

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน. 2560. แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน มาตรฐาน 1: 25,000 (Shapefile).

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กรุงเทพฯ.

กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2561. แผนที่ชุดดิน มาตรฐาน 1: 25,000 (Shapefile).

กรมพัฒนาที่ดิน. กรุงเทพฯ.

คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมปฐพีวิทยา. 2551. พจนานุกรมปฐพีวิทยา. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

กรุงเทพฯ.

โครงการชลประทานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. 2561. แผนที่พื้นที่เขตชลประทานจังหวัด

พระนครศรีอยุธยา มาตรฐาน 1:25,000 (Shapefile). โครงการชลประทานจังหวัด

พระนครศรีอยุธยา.

จำนงค์ อินแก้ว. 2557. การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่โครงการพัฒนาที่ดินชุมชนบนพื้นที่ สูง

บ้านห้วยแล้ง ตำบลท่าข้าม อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย. สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 7

เทศบาลตำบลโรงช้าง. ม.ป.ป. **แผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี (พ.ศ.2561-2564) ฉบับแก้ไขครั้งที่ 1.**

เทศบาลตำบลโรงช้าง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.

ไทยตำบลดอทคอม. 2558. **แหล่งข้อมูลสินค้าโอท็อป (OTOP).** (Online).

<http://www.thaitambon.com/tambon>, 27 กุมภาพันธ์ 2562.

นคร สืบสาน และศูนย์รัตน โลหะชาติ. 2554. **การศึกษามาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำที่เหมาะสมบนพื้นที่ดอนและพื้นที่สูงในภาคเหนือ.** สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 7 จังหวัดน่าน.

ประมวลกฎหมายที่ดิน. 2551 **ประมวลกฎหมายที่ดิน หมวดที่ 1 บทเบ็ดเสร็จทั่วไป มาตรา 1**

ศูนย์วิชาการงานคดีศาลฎีกา.

มูลนิธิชัยพัฒนาดอทคอม **แนวคิดทฤษฎีพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ.** (Online).

https://www.chaipat.or.th/site_content/item/1309-2010-06-03-09-50-07.html

พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน. 2551. **พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551 มาตรา 4.**

ราชกิจจานุเบกษา สำนักพระราชวัง. กรุงเทพฯ.

ศันสนีย์ อรัญวาสี และคำรณ ไทรฟัก 2562. **คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดินสำหรับการวางแผนการใช้ที่ดิน**

ระดับตำบลและระดับจังหวัด. กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. กรุงเทพฯ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2559. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ**

สังคม แห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง (พ.ศ. 2560-2564). สำนักนายกรัฐมนตรี. กรุงเทพฯ.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2560. **ร่างนโยบายและแผนการบริหาร**

จัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ (พ.ศ. 2560-2579). สำนักบริหารยุทธศาสตร์แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน.

สำนักพัฒนาอตุณิยมหาวิทยาลัย. 2561. **ปริมาณน้ำฝน.** กรมอตุณิยมหาวิทยาลัย กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.

วรรณลดา กันต์โถม. 2558. การวิเคราะห์ปัญหาชุมชนและแนวทางการพัฒนา. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

วัลลภ ทองอ่อน. 2552. การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการวางแผนการใช้ที่ดินทางด้านเกษตร จังหวัดกำแพงเพชร. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

อภิวัฒน์ รัตนวราหะ. 2558. เศรษฐกิจที่ดินของประเทศไทย:ปริทัศน์สถานภาพความรู้. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

อรรถวุฒิ กรุงแสนเมือง. 2550. ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านการเกษตรในไร่นาบ้านโนนชัย ตำบลหนองบัว อำเภอบางบาล จังหวัดร้อยเอ็ด. คณะวิทยาศาสตร์ การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

FAO. 1974. A Land Capability Appraisal.Indonesia Interim Report. (AGL / INS) Rome.

_____. 1993. Guidelines for Land Use Planning.Food and Agriculture Organization of the United Nations

Rome FAO and UNEP. 1997. Negotiating a sustainable future for land. Food and Agriculture Organization of the United Nations.

Rome. Italy Kristensen P. 2004. The DPSIR Framework. National Environmental Research Institute, Denmark. European Topic Centre, European Environment Agency.

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษาโครงการ

นายประเสริฐ เทพนรประไพ

นางมัทนา ชัยมหาวิน

ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1

ผู้เชี่ยวชาญด้านการวางระบบการพัฒนาที่ดิน

ผู้ดำเนินการ

สถานีพัฒนาที่ดินพระนครศรีอยุธยา

นายพิษณุ ทรัพย์สุทธิ

นายอิทธิโรจน์ หัตถ์สุวรรณกุล

นางสาวสุนิสา สายสืบ

กลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน

กลุ่มสำรวจและทำแผนที่

กลุ่มวิเคราะห์ดิน

ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินพระนครศรีอยุธยา

นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ

นักวิชาการเกษตร

สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1

สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1

สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1